

Riksdagens protokoll

1998/99:68

Fredagen den 12 mars

Kl. 9.00 – 11.54

Protokoll
1998/99:68

1 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 18 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, försvarsminister Björn von Sydow, socialminister Lars Engqvist, näringsminister Björn Rosengren, statsrådet Ingegerd Wärnersson och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1998/99:190

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:190 av Inger Segelström om ny arbetsskadeförsäkring.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och socialförsäkringsminister Maj-Inger Klingvall.

Stockholm den 9 mars 1999

Socialdepartementet

Enligt uppdrag

Björn Reuterstrand

Rättschef

Interpellation 1998/99:195

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:195 av Lars Tobisson om Vasakronan.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. deltagande i möten med EU-nämnden och utlandsresor.

Stockholm den 8 mars 1999

Erik Åsbrink

Interpellation 1998/99:184

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:184 av Sten Tolgfors (m) om jämställdhetsdebatten.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är svårighet att finna en tidpunkt som passar både interpellanten och statsrådet.

Stockholm den 8 mars 1999

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:197

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:197 av Per Westerberg om telekommunikation.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är svårighet att finna en tidpunkt som passar för interpellanten och statsrådet.

Mona Sahlin

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:198

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:198 av Christer Skoog (s) om arbetsmarknadsåtgärder.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är att det varit svårt att finna en tid som passar interpellanten.

Stockholm den 10 mars 1999

Näringsdepartementet

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:199

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:199 av Tomas Högström om IT-utbildningen för lärare.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 15 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 11 mars 1999

Ingegerd Wärnersson

Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Annika Nilsson har frågat vad regeringen avser att göra för att förändra utvecklingen när det gäller andelen deltidslöshet.

Omkring en fjärdedel av de sysselsatta arbetar deltid och flertalet – ungefär 80 % – är kvinnor. För en majoritet av dem är deltidslöshet vad de själva önskar. Många vill arbeta deltid när barnen är små. Andra arbetar deltid vid sidan av studier, eget företagande eller konstnärlig verksamhet.

Att det finns möjlighet till deltidslöshet är alltså många gånger bra. Det finns i de fallen ingen anledning att ändra andelen deltidslöshet så länge det arbetet motsvarar vad arbetstagaren själv vill.

Det stora problemet är det ofrivilliga deltidslösheten. Ungefär en tredjedel av de deltidslöshet vill arbeta mer. Antalet ofrivilligt deltidslöshet ökade kraftigt i mitten av 90-talet och har sedan sjunkit till ungefär 131 000 människor år 1998, varav 80 % är kvinnor. Två tredjedelar av de deltidslöshet finns inom vård och omsorg, handel, hotell och restaurang. Inte oväntat är detta kvinnodominerade branscher.

Det är orimligt och oacceptabelt att deltidslösheten fortfarande är ett stort problem.

Inom vård och omsorg kan vi i dag se en begynnande brist på arbetskraft. Enligt kommunförbund och landstingsförbund var behovet av sjuksköterskor och undersköterskor redan år 1998 större än antalet som utexaminerades. Behovet av de yrkeskategorierna väntas fortsätta att öka på grund av pensionsavgångar och demografiska förändringar. Samtidigt minskar antalet sökande till gymnasieskolans omvårdnadsprogram och till sjuksköterskeutbildning.

Om arbetsgivarna inom vård och omsorg skall få den personal som behövs för verksamheten måste de ta vara på den personal de har och bl.a. erbjuda villkor som bättre stämmer överens med personalens önskemål och behov. För att unga människor skall vilja söka sig till dessa områden måste jobben bli attraktivare. Det innebär bl.a. att de som vill arbeta heltid bör ges den möjligheten. Det gäller inte minst om vi vill ha fler män som söker sig till vård och omsorg.

Regeringen tillsatte sommaren 1998 en kommission inom Regeringskansliet för att lägga fram förslag om hur rekryteringen av personal till vård och omsorg kan underlättas. Den skall bl.a. analysera de villkor som kan påverka rekryteringen, t.ex. i fråga om arbetstider, arbetsorganisation och arbetsmiljö. Kommissionen skall vara färdig med sitt arbete den 31 juli i år.

Regeringen har också beslutat den 6 april 1998 om en utredning om arbetslöshetsersättning och deltidslöshet (dir. 1998:27). Utredningen har nyligen avlämnat sitt betänkande *Deltidslöshet, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättningen* (SOU 1999:27), som blir ett underlag i regeringens fortsatta arbete med denna viktiga fråga.

Åtgärder för att motverka och minska det ofrivilliga deltidslöshet måste göras över ett brett fält. Ett område som är särskilt viktigt för deltidslöshet är utbildning och kompetensutveckling. Som deltidslöshet får de mindre del av den utbildning som arbetsplatsen erbjuder. Inte sällan har de kort utbildning i botten. De har mindre möjligheter än

Svar på
interpellationer

helt arbetslösa att ta del av arbetsmarknadsåtgärder som kan öka deras möjligheter att få annat arbete. Mot den bakgrunden är det bra att många kvinnor utnyttjar möjligheten till vidareutbildning genom kunskapslyftet. Med en bredare och bättre kompetens ökar möjligheterna till heltidsarbete, bl.a. därför att arbetstagaren kan användas till fler uppgifter.

Anf. 2 ANNIKA NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag tror att det är viktigt att säga att debatten skall handla just om den ofrivilliga deltidsarbetslösheten. Naturligtvis är det mycket bra att möjligheten till deltidsarbete finns, om man vill ha den möjligheten.

Problemen uppstår ju om man tittar på deltidsarbetslösheten ur ett antal perspektiv.

Först är det ett jämställdhetsperspektiv, nämligen att det är fler kvinnor än män som är deltidsarbetslösa. Enligt LO:s undersökning *Förändring av arbetstider och anställningsformer på olika delar av arbetsmarknaden*, som presenterades i mars 1998, arbetade 50 % av LO-kvinnorna deltid i januari 1998. Bland LO-männen var det enbart 9 %. Bland TCO:s kvinnor var det 30 % som arbetade deltid och bland männen 6 %. Inom SACO var det 21 % kvinnor och 6 % män. Det är alltså generellt fler kvinnor än män som arbetar deltid.

Det är också till viss del ett åldersrelaterat problem. Man kan se att andelen unga kvinnor som arbetar deltid har ökat kraftigt under 90-talet. En siffra som jag har fått se handlar om att i början av 90-talet var det knappt 30 % av yngre kvinnor som arbetade deltid och nu är det över 50 %.

Det handlar också om ett försörjningsproblem. Man har genom deltidsarbetet inte riktigt möjlighet att helt försörja sig. Det leder också till en del inlåsnings effekter och marginaleffekter när det gäller deltidsarbetslösheten.

Många av mina vänner som arbetar deltid och som gärna vill arbeta mer känner att de har problem att planera sin tid. De känner att de hela tiden skall stå till arbetsgivarens förfogande om arbetsgivaren ringer och säger: Nu behöver vi extra hjälp; nu kan du hoppa in. Att hela tiden känna att man behöver stå till arbetsgivarens förfogande gör att man har svårt att planera sin tid.

Det som jag reagerar mest emot handlar om att de flesta arbetsgivare som använder sig av deltidsanställningar gör det för att det är enklare att planera sin personalpolitik. Det betyder att i dag får staten stå för kostnaden för en dålig personalpolitik som arbetsgivaren har. Jag tycker att det till viss del är oacceptabelt att det är på det viset, att man flyttar över kostnaderna från arbetsgivaren till staten.

Jag tror att man måste hitta sätt för att sätta press på arbetsgivarna att öka tjänstgöringsgraden, inte enbart sätta press på arbetstagaren. Enligt det system vi har i dag får man bara deltidsmarkera en period. Det förslag som nu har kommit i den nya utredningen, DELTA-utredningen, innebär att man bara skulle få stämpla i ett år. Alla dessa förslag innebär att man sätter press på arbetstagaren. Jag skulle vilja fråga statsrådet hur hon ser på att öka möjligheterna att sätta press direkt på arbetsgivarna – alltså inte bara genom att sätta press på arbetstagarna.

Jag tror att det finns olika lösningar. En sådan som varit uppe till diskussion är lagstadgad rätt till heltid, men det kan också handla om uppsökande verksamhet från arbetsförmedlingarnas sida, om differentiering av arbetsgivaravgifter m.m. Jag skulle vilja höra hur statsrådet ser på de möjligheterna.

Prot. 1998/99:68
12 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 3 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja beröra de områden, främst vård och omsorg, där många, framför allt kvinnor, är deltidsarbetslösa.

Jag vill först säga att jag tycker att det är positivt att regeringen jobbar mycket med de här frågorna, tar dem på stort allvar och försöker hitta lösningar på dem.

Statsrådet beskrev i interpellationssvaret den situation som kan förutses när det gäller tillgång på personal inom hälso- och sjukvården samt inom äldreomsorgen. Parallellt med den begynnande bristen på t.ex. sjuksköterskor och undersköterskor förekommer deltidsstämpling i varierande omfattning. Det finns hos dessa människor en arbetskraftspotential som inte utnyttjas i tillräcklig omfattning.

Vårdkommissionen arbetar med att analysera betydelsen av arbetstider, arbetsorganisation och arbetsmiljö, och det är bra. Jag tycker att det primärt är arbetsmarknadens parter som skall jobba med detta, eftersom de bäst kan bedöma hur konkreta förändringar kan göras i verksamheten ute på arbetsplatserna. Anställda och arbetsgivare kan säkerligen tillsammans åstadkomma de bästa resultaten.

Detta arbete går dock långsamt, och det har pågått under väldigt lång tid. Man måste ha en viss respekt för att huvudmännen, kommuner och landsting, under de senaste åren har varit ganska pressade genom ökade behov och krav på sänkta kostnader, men de har kanske inte alltid hunnit med den organisationsutveckling som hade varit önskvärd på de här områdena.

Som föregående talare tog upp har staten här ett kostnadsansvar kombinerat med en dålig personalpolitik. Jag har full respekt för att statsrådet till viss del vill avvakta Vårdkommissionens arbete, men jag skulle ändå vilja fråga vilka uppgifter som statsrådet anser vara de viktigaste som huvudmännen både på kort och på lång sikt måste arbeta med för att antalet heltidstjänster inom framför allt vård och omsorg skall öka och för att detta arbete skall gå snabbare.

Även om jag menar att detta primärt skall lösas av parterna, måste parterna kanske ändå på något sätt stimuleras för att det här arbetet skall gå fortare. Jag vill fråga statsrådet om hon anser att regeringen särskilt bör bistå huvudmännen genom att vidta åtgärder för att stimulera till olika typer av organisationsutvecklande arbete som leder till ökad frekvens av heltidstjänster just inom hälso- och sjukvården. Vilken typ av åtgärder kan statsrådet i så fall tänka sig att överväga?

Anf. 4 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! En av de viktigaste orsakerna till inkomstskillnader mellan kvinnor och män är olika arbetstider. Därför är frågan om kontrakts- och anställningsformer central, även i ett jämställdhetsperspektiv.

Inom LO-grupperna uppgår, som har nämnts här i debatten, löneskillnaden mellan kvinnor och män till omkring 20 %. Tar vi dessutom

hänsyn till att många kvinnor arbetar deltid, fördubblas denna skillnad. Det innebär att hälften av skillnaden mellan mäns och kvinnors inkomster i LO-grupperna beror på kvinnors ofta ofrivilliga deltidsarbete.

År 1997 var 347 000 personer ofrivilligt deltidsarbetande. Det innebär en stor ökning i förhållande till år 1990, då antalet var ca 190 000. Det är betydligt vanligare bland kvinnor än bland män. Bland LO-kvinnorna beräknas 20 % arbeta mindre än vad de skulle vilja göra, och bland dem som har deltidsanställning är siffran 40 %.

Sett i ett könsperspektiv har kvinnorna en svagare ställning på arbetsmarknaden. Arbetsmarknaden kan beskrivas som tudelad. Kvinnor återfinns på den sida där man har lägre löner och sämre anställningsvillkor. Där är det också vanligt både med frivilligt och med ofrivilligt deltidsarbete liksom med visstidsanställningar.

Det är LO-kvinnorna som har de allra sämsta arbetsvillkoren. Den delade arbetsmarknaden innebär en otrygghet för många kvinnor. Behovet av att förstärka och utveckla arbetsrätten är därför stort. En ytterligare uppluckring av arbetsrätten skulle drabba kvinnor hårdast. Jämfört med männen har kvinnorna mindre inflytande på arbetsplatsen, och kvinnorna får mindre möjligheter till fortbildning och befordran.

Arbetslöshetsförsäkringen utgår från den heltidsarbetande mannen, och den ettårsbegränsning som finns när det gäller deltidslöslösa är direkt könsdiskriminerande.

Vänsterpartiet kräver i motioner att den speciella deltidsregeln slopas i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkringen och att utredningen om arbetslöshetsersättning och deltidsarbete får komma med förslag som undanröjer problemen. Vi i Vänsterpartiet betraktar de nuvarande reglerna som diskriminerande. De slår huvudsakligen mot lågavlönade kvinnor. Jag vill fråga vad statsrådet anser om detta.

Anf. 5 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Först kan konstateras att det råder en rörande enighet mellan regeringen, interpellanten och dem som deltagit i debatten i övrigt om att det ofrivilliga deltidsarbetet är ett otyg. Det är en könsmässig fråga. Det handlar om en mycket märklig form av tudelning av arbetsmarknaden. I en manlig bransch med arbete som kräver arbete dygnet runt existerar nästan aldrig deltidsarbete, men i kvinnligt dominerade branscher är det inte bara så att deltid existerar utan också så att fler och fler fastnar i detta mönster.

Som ny arbetsmarknadsminister 1990 var det här en av de första frågor som jag fick försöka hantera. Det är nio år sedan, och problemet är i dag nästan större. Det har nu hänt en del saker som jag inte nämnde i svaret men som jag vill peka på. Det kanske viktigaste är att vi ändrat lagen om anställningsskydd med verkan fr.o.m. den 1 januari i år. Ändringen innebär att en deltidanställd som vill ha utökad arbetstid skall ha förtur till utökad arbetstid när hennes arbetsgivare vill anställa fler arbetstagare.

Det är för tidigt att säga om den här ordningen fungerar effektivt, eftersom ännu inget fall har prövats i Arbetsdomstolen. Jag hoppas att den här nya lagbestämmelsen snart skall bli prövad, så att vi i regeringen kan bedöma om den här förändringen räcker eller inte.

Jag delar Annika Nilssons bedömning att det inte bara handlar om att sätta press på arbetstagarna utan också i allra högsta grad gäller att få arbetsgivarna att förändra sin arbetsorganisation och sitt arbetstidsmönster, såsom efterlystes av Catherine Persson. Jag delar uppfattningen att detta går för långsamt.

Vi har i Vårdkommissionen ett antal tankar om hur man kan gå vidare. Det handlar bl.a. och framför allt om att få huvudmännen att prioritera arbetsorganisation och decentraliserade beslut om arbetstiderna. Många försök har visat att om man lokalt, på den egna avdelningen, får ansvara för arbetstiderna, kommer man också till stor del bort från deltidspellet.

Jag kommer också att överväga i vilken mån vi kan bidra till att ytterligare sätta press på arbetsgivarna. I annat fall blir det, precis som Annika Nilsson påpekade, enbart staten som får betala för en dålig arbetsorganisation och ett bristande inflytande på arbetsplatserna. Det är inte rimligt.

Anf. 6 ANNIKA NILSSON (s):

Herr talman! Jag blev glad både när jag läste svaret och när jag hörde statsrådet säga att det är orimligt och oacceptabelt att deltidarbetslösheten fortfarande är ett stort problem. Jag tycker även när jag läser delar av utredningen om deltidarbetslösheten att man för mycket riktar sig mot hur man skall sätta press på arbetstagaren för att få ned deltidarbetslösheten.

Jag tror inte att det är den enda lösningen, utan jag tror att man måste hitta incitament för arbetsgivarna. Jag tror också att det till viss del är lite av tradition att man arbetar så. Handels gjorde ett försök i slutet av 80-talet i Skellefteå. Man genomförde uppsökande verksamhet tillsammans med de fackliga organisationerna och arbetsförmedlingen. Man hjälpte arbetsgivarna och arbetstagarna med att titta på arbetstiderna och planeringen, diskuterade och gick igenom med de deltidarbetslösa hur deras situation var. Det ledde till att under de två år som projektet förflöt minskade deltidarbetslöshetsmarkeringen i a-kassan med en tredjedel. Många sökte sig från dessa yrken och valde att börja studera och därigenom förändra sin arbetssituation. En del upptäckte att deltid faktiskt var det de ville ha; det passade in i deras liv och livsstruktur. Men man fick också arbetsgivarna tillsammans med arbetstagarna att förändra arbetsorganisationen.

Jag tror som sagt att det till viss del är lite av tradition här. Det är enkelt, och man har helt enkelt arbetat så. Jag har jobbat inom handeln, suttit i kassan på Konsum hemma i Helsingborg. Ingen av de tjejer som sitter i kassan har heltidstjänst. Det är en tradition att man jobbar 30 timmar i veckan. Man jobbar väldigt olika och får hoppa in när det behövs extrapersonal. Det finns en tradition framför allt inom den privata sektorn men naturligtvis även inom den kommunala.

Naturligtvis är det jättebra med förtur till mertid. Det är bra att man prövar lagstiftningen. Men ser statsrådet några möjligheter att på annat sätt stärka arbetsrätten för att på det viset stärka de deltidanställdas möjligheter? Jag skulle vilja att statsrådet tar med i det fortsatta arbetet differentierade arbetsgivaravgifter, t.ex. en högre arbetsgivaravgift för deltid som sedan kunde gå tillbaka till företaget och de anställda i form av kompetensutveckling och annat. Det är ett förslag som man åtminstone

kan ha med sig i det fortsatta arbetet med att förändra deltidarbetslösheten.

Anf. 7 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Innan jag kom in i riksdagen jobbade jag med olika typer av organisations- och arbetstidsprojekt inom landstinget. Jag såg ganska tydligt ett fladder av olika idéer när man gav möjlighet till ökad delaktighet för de anställda. Det gjorde att det blev väldigt bra när de anställda själva fick bestämma hur de skulle lägga upp sitt arbete och förlägga sin arbetstid. Jag skulle vilja höra om statsrådet har en möjlighet att konkretisera de tankar som trots allt finns i Vårdkommissionen om direkta stimulanser till arbetsgivarna. Om statsrådet säger att det inte är möjligt vill jag skicka med att man i kommissionen och regeringen överväger möjligheten att på olika sätt stimulera arbetsgivarna till att aktivt arbeta med olika typer av förändringsarbete i denna riktning. Det behövs en liten puff och lite press men också stöd och uppmuntran ute i kommuner och landsting så att arbetet och stimulansinsatserna kan utformas på det sättet att det innebär stor delaktighet från de anställdas sida. Det leder till att det blir bättre arbete från arbetsgivarnas sida och öppnar möjligheter för de anställdas inflytande.

Det är, som Annika Nilsson beskrev det, många som inte bara kontinuerligt är deltidanställda utan går på timmar. Det beror ofta på att de har dålig kompetens, att de är utbildade. Kan statsrådet tänka sig möjligheter till olika typer av kompetensutveckling för dem som nu har lägst utbildning? Vi talar om ofrivillig deltidarbetslöshet, men en del vill jobba deltid på valfri basis. Jag skulle vilja fråga: Ser statsrådet behov av att ändra rätten till tjänstledighet, som ju är begränsad i dagens lagstiftning för att möjliggöra partiell tjänstledighet i större omfattning?

Anf. 8 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Att förändra och få bort den ofrivilliga deltidarbetslösheten ger vad man på svensk-engelska brukar kalla en *win-win*-situation. Arbetstagarna får den tid de vill, arbetsgivarna får en effektivare organisation och staten får lägre kostnad i a-kassan. Kommer man åt detta är det faktiskt en situation som alla tjänar på. Därför är det så frustrerande att det går så långsamt.

Jag varken vill eller kan i dag gå in i detalj på det som både Annika Nilsson och Catherine Persson vill, vad exakt som Vårdkommissionen kan göra. Jag ser att man kan förändra delar av arbetsrätten. Jag ser att det finns vissa stimulanser för att komma i gång med konkreta projekt. Jag ser att det finns ekonomiska incitament, vilka som både morot och piska kan tvinga fram en snabbare lösning på problemet. Det hänger ihop med vad parterna själva är beredda att göra. Det är inte bara en fråga som staten äger utan i allra högsta grad arbetsgivarna, inte minst ute i kommuner och landsting. Jag anser att arbetsgivare inte bara högljutt kan diskutera behovet av nyrekrytering till vården om de inte också visar att de anstränger sig för att behålla de anställda som de har. Där är deltidarbetslösheten en viktig nyckel.

Jag tar till mig de förslag och tankar som framförts i debatten och hoppas kunna återkomma till denna fråga längre fram i vår.

Anf. 9 ANNIKA NILSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag ställer stor förhoppning till att man kommer tillbaka med olika förslag. Som statsrådet säger är det faktiskt en *win-win*-situation. Alla har att vinna på det.

Det är ytterligare en sak som jag vill att statsrådet tar med sig, nämligen att jag tror att man får använda olika metoder inom den offentliga respektive den privata sektorn och på olika sätt sätta press på arbetsgivarna. Bakgrunden är kanske densamma, men jag tror att metoderna för att förändra är olika för den privata respektive den offentliga sektorn. Jag tackar och hoppas att vi kan återkomma till frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:68

12 mars

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 1998/99:193 om isocyanater

Anf. 10 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Sven-Erik Sjöstrand har frågat mig vad jag avser att göra för att långsiktigt stärka forskningen kring isocyanater och för att effektiva metoder för att mäta isocyanater skall få ökat internationellt genomslag.

Hälsoriskerna med hanteringen av isocyanater är kända sedan lång tid. På senare tid har särskilt uppmärksamats de risker som uppkommer vid sönderdelning av produkter som innehåller polyuretanplast och produkter som innehåller vissa bindemedel, t.ex. mineralull.

Särskilda krav på arbete med framställning av isocyanathaltiga produkter samt annan hantering av produkter som innebär risk för exponering för isocyanater har meddelats genom föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen. Hygieniska gränsvärden har fastställts.

En omfattande forskning pågår i Sverige på isocyanatområdet bl.a. när det gäller mätmetoder. Sverige anses som ett föregångsland på detta område. Den forskning som för närvarande utförs bedrivs med stöd från bl.a. Rådet för arbetslivsforskning samt inom ramen för det ramanslag som är anvisat för forskning och utveckling inom arbetslivet. Forskningen bedrivs vid olika universitet och högskolor samt Arbetslivsinstitutet.

Behovet av fortsatt långsiktig forskning på området är uppenbart. Jag konstaterar emellertid att det inte saknas vare sig forskningsresurser, forskningsinitiativ eller engagerade forskare.

Jag konstaterar också att det för närvarande pågår ett flertal tillsyns- och informationsinsatser rörande isocyanater. Det är viktigt att det finns ett ömsesidigt utbyte mellan forskningen och tillsyns- och föreskriftsarbetet.

Vad gäller frågan om den internationella spridningen av forskningsresultat i allmänhet och om mätmetoder i synnerhet har jag informerat mig om att ett flertal internationella seminarier och konferenser kommer att äga rum inom den närmaste tiden där sådana frågor skall diskuteras. Ett exempel är det seminarium som kommer att ske i april 1999 inom ramen för programmet Work Life 2000 och som skall sammanfatta kunskapsläget rörande isocyanater, bl.a. vad gäller mätmetoder.

Jag vill avslutningsvis framhålla att det enligt min uppfattning är mycket angeläget att kunskaperna om isocyanater och deras hälsorisker,

riskhantering, mätmetoder och förebyggande åtgärder utvecklas och sprids. Såväl leverantörer av berörda produkter som arbetsgivare och de som riskerar att utsättas för isocyanater måste bli medvetna om risker och skyddsåtgärder. Jag kan konstatera att det för närvarande pågår ett omfattande arbete som rör såväl forskning som tillsyn och informationsspridning.

Anf. 11 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Mona Sahlin för svaret på min interpellation avseende isocyanater. Kunskapsluckorna vad gäller isocyanatexponering i olika arbetsmiljöer är fortfarande mycket stora, eftersom tidigare mätmetoder kan ha gett felaktig information.

Forskning som genererar kunskap rörande exponering, dos, omvandling och medicinska effekter av isocyanater är av central betydelse för att man skall kunna skapa säkra arbetsmiljöer inom stora delar av svensk och internationell industri och därmed effektiva industriprocesser.

Metall larmade om riskerna med isocyanat redan på 70-talet, och då infördes gränsvärden. Men larmen angående det kemiska ämnet isocyanat har duggat ganska tätt. Tusentals industriarbetare riskerar dagligen sin hälsa på grund av isocyanater som bl.a. finns i färg, lim och plast. Symtomen kan vara rinnande näsa, ögonirritationer, astma eller eksem och besvären kan bli kroniska.

Isocyanater kan numera återfinnas inom industrins alla sektorer. Nya områden inom vilka exponering förekommer är vid lödning och bearbetning av kretskort inom elektronikindustrin och vid svetsning, slipning och skärning i lackerad plåt inom bilindustrin.

Forskarna säger att det inte är enkelt att få ett helhetsintryck av isocyanatexponeringen eftersom halterna varierar mycket under dagen, vid olika arbetsmoment och vid t.ex. haverier, som faktiskt ofta förekommer. När människor blir sjuka har sjukvården svårt att finna samband mellan arbete och sjukdom.

I interpellationssvaret konstaterar statsrådet Sahlin att det inte saknas vare sig forskningsresurser, forskningsinitiativ eller engagerade forskare. Jag vill hålla med Mona Sahlin om att vi har många engagerade arbetsmiljöforskare, och de har många idéer och forskningsinitiativ. Men det som klart saknas är forskningsresurser.

Utan ekonomiska resurser för en planerad och kontinuerlig forskning där hela forskargruppen kan känna sig trygg är arbetet ogjort. Idéer, kompetens, forskarerfarenheter och kunskapsnätverk raseras om de ekonomiska resurserna är för små.

Anser verkligen statsrådet Sahlin att de ekonomiska resurserna till forskning om isocyanat och annan arbetsmiljöforskning är tillräckliga? En arbetarregering borde väl åtminstone inse vilka kostnader som hänger samman med den ohälsa som finns på arbetsplatserna.

Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill först till Sven-Erik Sjöstrand säga att vi är mycket överens om faran med isocyanaterna och hur viktigt det är med föreskrifter, forskning och tillämpning av forskningen. Den regeringen jag tillhör tar verkligen detta på allvar. Jag har försökt att skaffa mig en

bild av om det är ett problem med resurserna, forskningen eller initiativen. Jag vill ändå påstå att det svar som finns i interpellationen är riktigt.

Jag vill ta ett exempel. Det finns en ny mätmetod för mätning av just det problem som Sven-Erik Sjöstrand talade om, dvs. sönderdelningsprodukterna som finns i luften. Denna metod kallar man DBA. Den är mycket säkrare än de metoder som har funnits tidigare. Den kommer troligen att ligga till grund för ny internationell standard på det här området.

Den metoden utarbetades i Sverige av en forskare i Lund. Detta projekt stöds t.ex. av AMF, Arbetsmarknadsförsäkringarna, och Rådet för arbetslivsforskning. Det finns forskningsresurser som används mycket systematiskt för att komma åt de största problemen på arbetsmiljöområdet, och bl.a. detta.

Skulle jag få signaler om att det saknas resurser skulle jag ta det på allvar. Men jag tror inte att det gäller den här frågeställningen. Nu är det viktigt att få fram den nya standarden och att kunna tillämpa den ordentligt inom arbetslivet inte bara i Sverige utan i alla länder där arbetare dagligen utsätts för denna farliga produkt.

Anf. 13 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Det är som Mona Sahlin säger att forskning kring isocyanater bedrivs på en del av våra universitet. Det gäller bl.a. Umeå universitet, KTH i Stockholm, FOA och i Lund. Arbetarskyddsstyrelsen har också bedrivit projekt inriktat på att mäta isocyanater med de nya mätmetoderna. Vi får här inte glömma att också fackföreningsrörelsen både informerat och deltagit i viss forskning.

Själv har jag haft mest kontakt med forskargruppen i Lund, eftersom jag kommer från Skåne. När man talar med docent Gunnar Skarpings forskargrupp förstår man den oro som de känner. Gruppen har bl.a. genom kontakter med fackföreningsrörelsen och industrier kommit i kontakt med många svårhanterliga arbetsmiljöproblem.

Gruppen har utvecklat nya och bättre mätmetoder, precis som statsrådet säger, där det går att spåra och fastställa betydligt fler isocyanater. Genom video- och datorteknik har de också utvecklat pedagogiska medel för att visa och informera alla dem som kommer i kontakt med isocyanater. Det är viktigt att förstå när de höga värdena kommer och att försöka skydda sig mot dessa.

Man kan nog säga att forskargruppen i Lund är den ledande i Sverige. Docent Skarpling har själv arbetat med isocyanatforskning i 21 år. Men hör och häpna: gruppen vet inte om den har resurser om några månader. Under viss tid har den erhållit projektbidrag från Rådet för arbetsmiljöforskning, RALF, samt AMF, precis som Mona Sahlin säger.

Som ledande forskare får de tigga och be om medel. Så är det med en stor del av forskarsamhället i dag. Personligen tycker jag att det är orättvist. Samhällets stöd är alldeles otillräckligt. Forskargrupperna kan inte ha doktorander, och den långsiktiga kompetensen går förlorad. Arbetarskyddsstyrelsens anslag på några hundra miljoner är egentligen bara nålpenar i jämförelse med de 40–60 miljarder som ohälsan i arbetslivet årligen kostar samhället.

Under 70-talet kom parterna på arbetsmarknaden fram till att det behövdes en utökad arbetsmiljöforskning. Arbetarna avstod då från en del

Prot. 1998/99:68

12 mars

Svar på
interpellationer

av löneutrymmet som i stället togs ut som arbetsgivaravgift. Detta blev grunden till Arbetarskyddsfonden. Pengarna var öronmärkta.

Ett tag fanns det 1 miljard i denna fond, och nya pengar flöt in varje år. I dag är dessa resurser borta. Trots detta tas fortfarande arbetarskyddsavgiften ut av företagen. Förr var dessa pengar öronmärkta. I dag går de direkt in i statskassan. Vad de används till vet inte jag. Det hoppas jag att statsrådet Sahlin kan ge mer information om.

Ett av de senaste larmen var att hudkontakt med skumplast innebär stora risker för exponering av det cancerframkallande ämnet toluendi-amin, TDA. Det är nya rön som avslöjas i en hemligstämplad rapport, skriver tidningen Arbetarskydd. Skumplast finns kort sagt överallt i samhället. Det används som isolering och som stoppning i möbler, gosedjur, kuddar och madrasser.

Att skumplast i kontakt med vatten eller svett kan avge TDA har forskarna vetat tidigare. Den nya upptäckten är att kroppens egen värme och fukt är fullt tillräcklig för att ämnet tas upp i kroppen. Men några undersökningar av människor som hanterar skumplast har forskarna inte gjort. Det saknas resurser, heter det i rapporten. Om statsrådet fortfarande vidhåller att resurserna är tillräckliga anser jag faktiskt att Mona Sahlin skönmålar situationen.

Anf. 14 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag kan inte nog understryka att jag delar Sven-Erik Sjöstrands uppfattning om hur viktigt det är med arbetsmiljöforskning, hur viktigt det är att vi behåller sektorsforskningen och hur viktigt det är att staten är en av de intressenter som har möjlighet att initiera och stödja forskning.

Men sedan är ju forskningssamhället mycket vidare än så. Det är alla de forskningsinstitutioner som finns, och i det fallet också t.ex. Karolinska institutet. När man tittar på resurserna kan man inte bara titta på den del som finns i statsbudgeten. Man måste titta på hela forskarsamhället. Forskningslivet är ju till viss del sådant att man måste söka sig fram, söka projekt och få stöd ifrån de olika intressenter som finns när det gäller den anslagsfinansierade forskningen.

Jag vidhåller fortfarande att jag inte har fått några larmrapporter om att den här delen av forskningen skulle sakna resurser. Jag skall titta mycket noga på de uppgifter som Sven-Erik Sjöstrand här har lämnat om situationen i Lund.

Anf. 15 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Det tackar jag verkligen för. Jag hoppas att statsrådet vill titta riktigt noga på detta med resurser.

Jag skall kanske avsluta med att säga att eftersom höga halter av isocyanater kan förekomma under korta tider, som t.ex. vid svetsning, kommer det att vara svårt att skapa sig en uppfattning om exponeringen. Det är därför det är ganska alarmerande. I Sverige sker isocyanatmätningar ytterst sällan. Vid många arbetsplatser har man aldrig någonsin studerat isocyanater i luften. Vi vet ju att isocyanater kan finnas på jättemånga arbetsplatser. Industrifacket säger t.ex. att isocyanater kan finnas på 300–400 arbetsplatser. Man håller på med en inventering här.

Delar av kemiindustrin är inte glada över arbetsmiljöforskningen. De tycker att forskningen utgör ett hot mot deras produkter. Vissa stora kemikonglomerat försöker därför antingen köpa upp de kompetenta forskare som finns och styra in deras forskning eller dölja de arbetsmiljöfaror som finns. Den oberoende forskningen behöver därför stärkas, och den behöver vara långsiktig.

När nya mätmetoder utvecklas och prövas behövs också resurser. Visst är gemensamma konferenser viktiga, men detta räcker inte för att sprida nya forskningsresultat. Det behövs ett stort stöd och breda informationsinsatser. Samhället borde vara stolt och ge mer resurser när vi gör viktiga upptäckter i vårt land, speciellt när ohälsa kan förebyggas.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:68

12 mars

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1998/99:143 om energipolitisk kursändring

Anf. 16 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Marianne Samuelsson har frågat mig om jag avser att gynna en satsning på storskaligt naturgasnät och om jag i så fall avser förelägga riksdagen den ändring i energipolitiken som en satsning på naturgasnät skulle innebära.

Regeringens utgångspunkter i frågor rörande naturgas grundar sig på riksdagens energipolitiska beslut åren 1988 och 1997.

Enligt de energipolitiska riktlinjerna från 1988 skall bl.a. investeringar i rörledningar och inköp av naturgas ske efter strikt kommersiella principer. Gasen skall av egen kraft konkurrera på den svenska marknaden. De kommersiella förhandlingarna skall genomföras på företagsnivå. Detta innebär att staten inte skall engagera sig i ekonomiskt stöd till naturgasprojekt. Den samhälleliga bedömningen av ett naturgasprojekt skall göras i samband med tillståndsprövningen.

Av 1997 års energipolitiska beslut framgår att naturgas är det fördelaktigaste fossila bränslet och att naturgasens miljöfördelar jämfört med olja och kol skall beaktas vid utformningen av energibeskattningen. Vidare framgår det att en förbättrad infrastruktur på energiområdet i Östersjöområdet avsevärt skulle öka försörjningstryggheten i Sverige och övriga Europa samt att Sverige aktivt skall verka för en integrering av de nationella energisystemen i Norden och Östersjöregionen.

Om en ansökan om byggande av gasledning hamnar på regeringens bord kommer frågan att prövas i sedvanlig ordning. Intresset av att projektet genomförs får då jämföras med bl.a. de skyddsintressen som kan finnas för de mark- och vattenområden där ledningen enligt ansökan avses dras fram. Detta är helt i enlighet med de energipolitiska riktlinjerna och innebär inte någon energipolitisk kursändring.

Anf. 17 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Tack för svaret. Det avslutas med att detta inte innebär någon energipolitisk kursändring. Men jag tycker ändå att svaret ger en ganska tydlig kursändring med tanke på de förundersökningar som har

gjorts. Bl.a. har Nordic Gas Grid gjort en undersökning som till hälften är finansierad av EU. Jag antar att Sverige redan i det stadiet har haft synpunkter på om man är intresserad av att dra denna storskaliga fossilgasledning genom Sverige.

Frågan är ju inte ny. Den har varit uppe ett flertal gånger. Jag har bl.a. följt den i Nordiska rådet. Varje gång jag har ställt frågan har man svarat att från svensk sida finns inget intresse för denna ledning. Nu är svaret att om det finns ett kommersiellt intresse av att dra den genom Sverige så får man göra det.

Men det i sin tur innebär ju energipolitiska konsekvenser, bl.a. i form av att möjligheterna för bioenergin att få fäste och etablera sig på den svenska marknaden blir sämre. Detta är ett enormt storskaligt projekt som gör att konkurrensmöjligheterna blir sämre.

Sedan innehåller svaret också en intressant aspekt, nämligen att naturgasen är det mest fördelaktiga ur miljösynpunkt när det gäller fossila bränslen. Men då skall vi vara medvetna om att vi inte har en särskilt stor användning av kol och olja i Sverige, eftersom vi har fasat ut mycket av den. Tanken var ju att vi skulle få in bioenergin i stället. Då skall ju detta ställas emot bioenergisatsningarna. Det är ju ganska stora mängder som man har tänkt sig för att det skall bli lönsamt.

Jag vill också ställa några frågor kring demokratiaspekterna på detta. Det är ju oerhört intressant med demokrati. Det är egentligen ett oerhört svårt och viktigt ämne. Som ärendet nu ligger kommer det inte att bli en demokratisk process. Det kommer att bli en MKB-process, vilket innebär att man kan få bygga om det inte finns några miljöinvändningar emot projektet. Jag tycker att det är en väldigt stor skillnad på det och på den demokratiska processen där man kan få ett helhetsperspektiv. Människor som skall bo och leva med den här gasledningen och de säkerhetsrisker den medför får inte delta i processen, eftersom det blir ett rent MKB-ärende.

Det var intressant att läsa vad Länsstyrelsen i Kronobergs län, där den här frågan kanske är som hetast just nu, skrev. De skrev bl.a. i sitt yttrande: "Det var med viss förvåning vi tog del av kartmaterialet och konstaterade att ganska detaljerade studier gjorts utan att länsstyrelse eller kommuner tidigare involverats i processen. Vanligtvis utnyttjas det digitaliserade underlagsmaterial, som finns tillgängligt på länsstyrelserna, som bas i förstudier av detta slag."

Det framgår dock inte vad man har använt för material som bas, men det framgår ju ganska tydligt att man inte i ett tidigt skede har dragit i gång debatten kring de här frågorna och över huvud taget informerat om dem.

Därför vill jag höra lite om den politiska processen i det här fallet. Har Sverige nu accepterat att denna storskaliga gasledning skall få dras genom Sverige om det är kommersiellt intressant? Hur har Sverige agerat i Nordiska ministerrådets gasgrupp? Där har det också funnits en diskussion om att man skulle kunna dra den här gasledningen genom Baltikum. Ryktet säger att Sverige har agerat för att den skall dras genom Sverige.

Anf. 18 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Får jag börja med att konstatera att den roll Nordiska ministerrådet spelar i detta sammanhang också gäller en studie.

Inte heller de båda projekten North Transgas och Nordic Gas Grid kan jag kommentera, av den anledningen att de inte har inkommit med någon ansökan om tillstånd för uppförande av gasledning. North Transgas-projektet är inte ens avslutat.

Jag upprepar återigen riksdagens riktlinjer från 1988: Investeringar och inköp av gas skall ske efter strikt kommersiella principer. Den samhälleliga bedömningen av ett naturgasprojekt skall göras i samband med tillståndsprövningen. Det innebär att alla de olika hänsyn man skall ta till naturen, var någonstans denna ledning skall gå etc., skall göras i vanlig ordning. De skall bedömas och de kan överklagas.

Riktlinjerna innebär att staten inte bör engagera sig med ekonomiskt stöd till naturgasprojekt. Dessa riktlinjer är utgångspunkten för regeringens inställning i frågor om naturgas. Det är helt i linje med de riktlinjer som riksdagen fastställde 1988.

Anf. 19 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag hörde att ministern upprepade det som sades i svaret tidigare, att det inte skall gå in några skattepengar i detta projekt. Men det är precis det som har skett vid själva förundersökningen, eftersom företagen bara har behövt bekosta den till hälften. Resten har finansierats med EU-pengar, alltså med skattepengar.

Jag förutsätter att man, när man är med och slussar skattepengar någonstans, också har en politisk vilja med detta. Jag menar att den viljeyttring som regeringen visar i det här fallet inte stämmer med den debatt vi har fört tidigare om energipolitiken. Det är inte så att det i energibeslutet finns ett totalstopp för fossilgas. Debatten rörde sig mycket om de befintliga gasledningarna och att man skulle utnyttja dem mer effektivt.

Däremot fanns detta enormt storskaliga och kostsamma projekt, som kommer att låsa fast svensk energipolitik för lång tid framöver, inte med. Det kommer att göra oss beroende av utländsk energi för att klara energibehovet i Sverige.

Det finns naturligtvis en tanke bakom förslaget till hur man skall dra ledningen, nämligen förbi de stora orter som man kan tänkas sälja gas till. Det är inte enbart en transportledning för att försörja EU-länderna med gas, utan tanken är naturligtvis också att svenska kommuner skall ges möjlighet att köpa fossilgasen. Pressar man ned priserna, vilket förmodligen de ryska intressenterna kommer att göra till en början, för att det skall vara intressant för t.ex. Stockholm att satsa rejält, finns det sedan inte utrymme för bioenergi, alltså en inhemsk energi. Då sitter vi där, fastlåsta av att det inte är vi själva som styr energipolitiken i framtiden och att det inte heller är vi som kan bestämma över vad som blir lönsamt. Det gör kommande intressenter.

Jag tycker att demokratispekterna i det här storskaliga projektet är oerhört viktiga. Därför vill jag återigen fråga: Det skall prövas i vanlig ordning, men vad är i dag vanlig ordning för ett sådant här stort projekt? Var kommer den demokratiska diskussionen och debatten in? Blir det bara miljöaspekterna – det är i och för sig inte så bara – som kommer att kunna stoppa det här projektet, t.ex. om man kan påvisa att ledningen

inte får dras genom det här området därför att det är ett område som är viktigt att bevara ur miljö- och resurssynpunkt? Eller finns det i dag också en möjlighet att politiskt-demokratiskt stoppa det här projektet?

Som jag uppfattar ministerns svar ligger det helt och hållet på om prövningen inför miljökonsekvensbeskrivningen kan stoppa projektet. I annat fall finns det inget annat än just de kommersiella intressenternas beslut som avgör om gasledningen skall byggas eller inte.

Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med själva finansieringen. Än en gång: Detta är en förstudie. Ingen har fattat något beslut. Det har inte ens kommit in en ansökan. Det har inte ens rapporterats vad man vill. Förstudien har finansierats – det är riktigt som interpellanten säger – dels med EU-medel, dels har de ingående företagen varit med och finansierat.

Tillståndsprövningen kommer att göras enligt rörledningslagen. Det innebär att vem som helst självklart kan överklaga. Är det känsliga områden förutsätter jag att rören inte kan gå där. Det är regeringen som ytterst har att pröva detta. Det tycker jag är en demokratisk och bra process.

Men jag vill än en gång säga, och det tycker jag är viktigt att konstatera, även om jag nu blir tjugig, att detta faktiskt är helt i linje med riksdagens beslut. Det vore konstigt om vi inte arbetade efter riksdagens beslut. Det är det vi gör. Och det är marknaden som skall avgöra det kommersiella. Sedan skall det göras en tillståndsprövning. Det finns en speciell lag för detta, rörledningslagen.

Anf. 21 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag kan faktiskt inte hålla med om att detta är helt i linje med fattade beslut. Det kan möjligen rymmas inom det energipolitiska beslut som fattades, men det är inte helt i linje med det. Så sent som när Jeltsin var i Sverige på besök och frågan var aktuell för diskussion, förnekade statsministern att det över huvud taget skulle vara aktuellt för Sverige att satsa på att bygga gasledningar och transportera gas via Sverige.

Det är inte så att marknaden och de politiska besluten är helt skilda från varandra. Man kan aldrig som politiker frånta sig ansvaret för det som händer långsiktigt. Om man släpper marknadskrafterna helt fria, måste man som ansvarig politiker åtminstone låta den politiska demokratiska processen pågå innan beslut fattas. Här tycker jag att det är ett väldigt stort politiskt glapp.

Det konstateras att det är rörledningslagen som är avgörande här. Men kommunernas kostnader för extra säkerhet och andra aspekter på dragningen av de här ledningarna, vem kommer på sikt att betala det? Det ansvarar ju kommunerna för. Jag tror inte att marknadskrafterna kommer att gå in och betala för extra säkerhetsåtgärder, för kommunernas behov av att ha kunskap, kompetens och kanske helt enkelt extra utrustning för att klara eventuella olyckor som kan inträffa med gasen. Då är det återigen så att det totala ansvaret måste falla på dem som fattat det politiska beslutet.

Jag tycker att det är dåligt om man under många år påstår att vi inte är intresserade av att det byggs en storskalig gasledning genom Sverige, och

sedan får invånarna i Sverige kartor där det detaljerat har ritats in hur den här ledningen skall dras, där deras kossor går ute på bete och på sådant sätt som försvårar deras verksamhet. De här konsekvenserna måste man naturligtvis ta upp.

Prot. 1998/99:68
12 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 22 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Än en gång, för att vara tjugig, påstår jag att det här ligger inom 1988 års energibeslut. Det innebar inte, vilket ändock Marianne Samuelsson måste vara överens med mig om, att vi förbjöd möjligheten att pröva om man skulle kunna dra gasledning i Sverige. Det innebar det inte.

Beslutet var att det skall finnas möjligheter på kommersiell grund. Sedan skall beslutet prövas i vanlig ordning i de demokratiska processer som finns. Det är väl lite väl tidigt att måla svart på väggen. Först och främst finns det inte något projekt att pröva. Det vore konstigt om vi inte hade tilltro till den prövning som ges inom ramen för den lagstiftning vi har. Då skulle väl riksdagen ha förbjudit allt som rör gasledningar. Nu har det inte skett. Därför måste det ske en prövning.

Jag har inget annat att säga i denna debatt, dvs. detta ligger helt inom ramen för det beslut riksdagen har fattat.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1998/99:130 om EU:s strukturpolitik

Anf. 23 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Agne Hansson har frågat vice statsministern om vissa aspekter rörande genomförandet av EG:s strukturpolitik i Sverige. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Jag vill inledningsvis slå fast att regeringen ser mycket allvarligt på utvecklingen med vikande befolkningstal i vissa regioner och att arbetet med att bekämpa de regionala orättvisorna står högt på regeringens dagordning. Det är också mot denna bakgrund regeringen tillsatt den parlamentariska utredningen om den framtida regionalpolitiken.

Som Agne Hansson känner till pågår för närvarande intensiva förhandlingar mellan EU:s medlemsländer och kommissionen rörande förslagen i Agenda 2000. Förslagen syftar till att lägga fast EG:s långtidsbudget, att reformera jordbruksstödet samt att reformera strukturfonderna.

En av regeringens ståndpunkter i dessa förhandlingar är att Sverige, med en nivå på bruttonationalprodukten strax under genomsnittet för unionen och fortsatt alltför stor arbetslöshet, bör ha en lindrigare finansieringsbörda.

Detta försöker vi åstadkomma genom att föra fram ståndpunkter som påverkar både avgifts- och återflödessidan, förutom att vi också stöder en allmänt restriktiv budgetlinje med reallt oförändrad nivå hos strukturstödet.

När det gäller återflödet är ett bra utfall inom strukturfondspolitiken ett av de mest angelägna målen.

Sverige stöder vidare kommissionens strävan att genom en koncentration av strukturfondsåtgärder effektivisera och stärka strukturpolitikens möjligheter att uppnå bestående effekter. Detta innebär t.ex. att antalet målprogram minskar från dagens 7 till 3 samt att de s.k. gemenskapsinitiativen minskar från 13 till 3.

Sverige arbetar även aktivt för att ytterligare effektivisera det system som rör strukturfonderna, inte minst i frågan om på vilken nivå som frågor om målområdesavgränsningar bör göras.

Vad gäller ordförandeskapet år 2001 arbetar regeringen för närvarande med att fastställa de profilfrågor som skall drivas i samband med det arbetet. Regeringen har tidigare angivit att områden som miljöfrågor, jämställdhet, konsumentskydd och samarbetet med Ryssland tillsammans med kampen för ökad sysselsättning och ett utvidgat EU utgör de för Sverige viktigaste frågorna i EU-samarbetet.

Eftersom de nu pågående förhandlingarna kring Agenda 2000 handlar om strukturpolitiken för perioden 2000 t.o.m. 2006 förefaller frågan om en reformerad strukturpolitik i nuläget vara en mindre väl lämpad profilfråga att driva under ordförandeskapet.

Anf. 24 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Det ligger tyvärr inte i linje med den ambitionsnivå för regionalpolitiken som jag hade tänkt mig för Europasamarbetet och hur det samarbetet skall användas för att skapa en rättvis tillväxt i alla delar av landet.

Vi har en allvarlig regionalpolitisk situation. Stora delar av Sverige håller på att förblöda. 210 av landets 289 kommuner tappar befolkningsunderlag. Koncentration och omflyttning tilltar. Klyftorna växer. Skillnaderna blir allt tydligare mellan dem som har och dem som inte har.

Så långt tror jag att vi är överens. Men det räcker inte att se allvarligt på utvecklingen. Det måste till åtgärder också. I ett sådant läge måste alla möjligheter tas till vara för att utjämna skillnaderna och skapa en tillväxt som är rättvis i alla delar av landet. Också EU-politiken och integrationsarbetet i Europa måste användas i det syftet.

Det finns en uppenbar risk att integrationsarbetet i annat fall kommer att påskynda en strukturomvandling som fördjupar de regionala klyftorna än mer. Det regionalpolitiska inslaget måste bli starkt i det europeiska integrationsarbetet. Det är därför som jag har frågat näringsministern på vilket sätt regeringen tänker använda integrationsarbetet för att skapa ökad rättvisa i tillväxten över landet. Jag har svårt att se någon klar strategi från regeringens sida.

En svensk intern utredning är bra i sig, men den löser inte de akuta problemen. Vi har inte tid att vänta så länge på åtgärder. Inte heller löser ju en allmänt restriktiv budgetlinje problemen. Det intressanta är hur strukturfondsstödet utformas och vad nettoflödet till Sverige blir. Jag delar uppfattningen att ett bra utfall inom strukturfondspolitiken är ett av de mest angelägna målen för återflödet. Men blir det ett bra utfall om man utgår från en förhandlingstaktik där man i första hand strävar efter att få ned kostnaderna och i andra hand ser vad man kan få ut?

Jag skulle vilja förorda en omvänd Winbergslinje i strukturfonderna, dvs. först se till vad vi får ut och därefter börja förhandla om finansieringen. Jag tror att det skulle vara bra att välja den linje Finland har valt i det fallet.

Regeringen arbetar för att strukturpolitiken skall få bestående effekter, säger ministern. Innebär det att regeringen också arbetar för att glesbygdsstödet som utgår i dag också skall finnas kvar efter 2006? Där har det ju getts olika signaler från regeringen.

Anf. 25 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först vill jag kommentera en del av näringsministerns svar på interpellationen och därefter ge några egna synpunkter.

Jag delar uppfattningen att det är viktigt med en bra regionalpolitik. Det är viktigt att det ges så likartade möjligheter som möjligt för olika regioner att utvecklas. Man måste vara medveten om den utveckling som kunskaps- och kompetenssamhället innebär i världen, dvs. de regioner som ligger nära transportcentrum och de förnämsta universiteten drar alltid till sig den mest effektiva och kunskapsinriktade industrin.

Det gäller också att kommuner anpassar sig till att syssla med lokal nationell konkurrenskraft. Det gäller inte bara för nationen Sverige. Varje ort måste arbeta för att bli attraktiv som lokaliseringsort för olika arbetsplatser.

Den regionalpolitik som vi har fört i Sverige, och som delvis förs inom EU, har haft begränsade resultat. Vi har kunnat studera flera utvärderingar, där det inte har framkommit några synliga resultat på bruttoregionprodukten från det regionalpolitiska stödet. Vi har kunnat se resultat när det gäller enskilda företag de närmaste tre åren efter olika bidrag, men därefter blir resultaten utomordentligt knapphändiga.

Jag efterlyser med andra ord mycket mer av resultatstyrning av de insatser som görs, bättre uppföljning och bättre anpassningsförmåga i en del av regionerna.

När det gäller EU-delarna av regionalpolitiken eftersträvar vi moderater att Sveriges bidrag till EU:s budget skall minska, vilket naturligtvis innebär att vi också måste acceptera att bidragen från EU:s budget minskar. Det gäller då att se till att vi får målprogram och strukturfonder som blir smalare men vassare. De kan då knappast omfatta nästan halva EU:s befolkning, som de för närvarande gör, utan de måste koncentreras till regioner som verkligen är eftersatta inom EU och inte bara inom respektive länder.

Vi ser detta som viktigt, inte minst om man skall utvidga EU med fler länder med betydligt större regionala spänningar. Där skulle man kunna komma i en situation att regionalpolitik innebär att man stöder nästan hela Europa, med några få undantag, med regionalpolitiska medel.

Vi vill även se till att få en harmonisering av EU:s olika regionalpolitiska insatser inom strukturfonder och målprogram med motsvarande svenska regionalpolitiska insatser. Vi tror nämligen att det alltför mycket har blivit en för komplex materia för många av de regioner och företag som vill ha en positiv utveckling och att det därmed blivit en förvirring och en ineffektivitet, som skulle kunna bli mindre genom en harmonisering.

Herr talman! Till sist vill jag ställa två frågor till näringsministern. För det första skulle jag vilja fråga om näringsministern är beredd att göra en harmonisering av svenska regionalpolitiska insatser, så att de går i samma riktning och till ungefär samma eller likartade områden som motsvarande inom EU. Den andra frågan är om vi kan få en bättre utvärdering och därmed en bättre resultatstyrning av de regionalpolitiska insatserna, dvs. att vi skall satsa efter vad som ger resultat.

Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Får jag börja med att besvara interpellantens frågor. När det gäller Sveriges ståndpunkt om det nya mål 1, som skall omfatta nuvarande mål 6, driver vi den linjen att det också skall omfatta Norrlands-kusten. Vi vill alltså bredda det målet. Vi har också tagit upp frågan om de s.k. statsstödsreglerna, som vi tycker i dag förhindrar vår möjlighet att använda de nationella stödformerna. Vi skulle därmed kunna bli kraftfullare på detta område.

Jag vill säga, vilket också anknyter till vad Per Westerberg tog upp, att vi aldrig kommer att klara Sverige och glesbygden om vi koncentrerar oss på regionalpolitik. Det handlar mycket om den förmåga som finns i dessa regioner, att man utnyttjar den historia, den kultur och de förutsättningar som den regionen har. Som smörjmedel för detta har vi infört de s.k. tillväxtavtalen. Det arbetas nu med dem över hela Sverige, och jag tror att de kommer att få den största betydelsen i skogslänen. Vi skall ta upp den diskussionen i mitten av april. Där är tanken att man själv, inte minst näringslivet, tillsammans med myndigheter och statlig verksamhet, skall komma fram och säga: Så här vill vi göra i vår region. Det här vill vi utveckla. Det här är vad vi vill. Vi vill ändra de regler som finns och som förhindrar detta.

Det är den vägen vi måste gå, och vi skall inte tro att om vi bara tar pengar och lägger ut kommer regionerna att utvecklas. Det gör de inte. Det måste tas egna initiativ och finnas en egen förmåga, med utgångspunkt i de förutsättningar som finns. Därmed har jag delvis också svarat på Per Westerbergs frågor.

Man kan inte säga allmänt att vi skall harmonisera vår regionalpolitik med övriga Europa. Kartan ser så annorlunda ut. Vårt starkaste krav för att få regionalstöd eller EU:s strukturpengar är befolkningstätheten. Vi utgår från att det bor åtta personer per kvadratkilometer. Det är svårt att hitta områden i Europa som är mer glesbebyggda. Glesbygdskriteriet har alltså en väldigt stor betydelse för våra krav. Det är också helt olika förutsättningar att bo och utveckla sig, om man använder det uttrycket, i Arjeplog, med fyra personer per kvadratkilometer, jämfört med att bo någonstans i södra Italien. Därför kan man inte tala om någon form av harmonisering.

Anf. 27 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det skulle vara intressant att få höra lite mer om hur näringsministern argumenterar nere i Bryssel för att få tillbaka mer av nettoflödet till Sverige samtidigt som man vill betala mindre till EU. Eller är det så att Per Westerberg och näringsministern är överens? Då kommer den här avsmalningen naturligtvis inte alls att bli det verk samma instrument för en regional utveckling som den skulle kunna vara. Då kommer

ju stora delar att förtvina. Det är oerhört viktigt, tycker jag, att vi gör klart för oss vilken strategi vi har i den delen.

Det finns ett land, nämligen Finland, som verkligen har lyckats med att hela tiden få tillbaka ett nettoflöde som är betydande i förhållande till den kontingent man betalar.

När det gäller mål 1-området är det naturligtvis bra att man kan få in mer där. Jag ser det kanske inte som nödvändigt att stoppa in expansiva, starka kuststäder. Men det viktiga är ju att den utvidgningen i så fall inte får ske på bekostnad av andra regionalpolitiskt svaga områden i landet. Vi har för närvarande en utveckling i sydöstra Sverige som kanske är den allvarligaste i hela landet.

Då blir min fråga, som näringsministern och jag har diskuterat förut i denna kammare: Driver näringsministern fortfarande kravet att nuvarande mål 5 b-området skall in i det nya mål 2? Är vi överens om att de målområden som vi i dag har också skall få stöd i fortsättningen?

Jag delar naturligtvis uppfattningen att det är bra att få igenom en utvecklingsprocess där regionerna själva tar initiativ och utvecklar sig med de här avtalen. Men det är ju bl.a. genom de här avtalen som strukturfonderna skall gå in i projekten. De är ett verksamt medel till hjälp till självhjälp. Därför hänger detta ihop. En starkare strukturfondspolitik ger ökad skjuts åt näringsministerns idé om utvecklingssamtal, såvitt jag kan förstå.

Från Centerpartiets sida har vi hävdat att det är den faktiska situationen som skall avgöra avgränsningen av strukturfonderna. Jag var inne på det förut. Då är det viktigt att alla områdena inte bara snävas in efter länsperspektiv utan att man ser till behovet. Likaså gäller det kriteriet, som jag tror att ministern också var inne på. I dag diskuterar man att avgränsningen för landsbygdsområde skall ligga på 100 personer per kvadratkilometer. I sydöstra Sverige är tätheten i dag 17 personer per kvadratkilometer. Det finns anledning att också snäva in det kriteriet. Arbetar ministern också för det?

Anf. 28 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag förstår väl näringsministerns syn på att det inte är samma kriterier och samma insatser som behövs i Syditalien som uppe i Arjeplog. Men däremot tror jag att en del av det regionalpolitiska stöd som i dag går från EU till Sverige kan samordnas med en del av de insatser vi gör i Sverige på nationell basis och skulle kunna skapa en viss ökad klarhet och förhoppningsvis även effektivitet.

För min del tycker jag att det i väldigt stor utsträckning är de resultat vi når i regionalpolitiken som skall styra vilka ytterligare insatser vi gör. Det som ger utveckling är det som framför allt skall stödjas. Den harmonisering jag syftar till är just den nationella, med det som sker från EU i Sverige.

När det gäller tillväxtavtal vill jag här bara markera att vi från moderat synvinkel har haft viss skepsis mot dessa, även om jag i dag klart ser att en del av de tillväxtavtal som förefaller komma fram är konstruktiva och kan innehålla mycket bra. Det finns också tillväxtavtalsförslag som inte alls uppfyller de kriterier jag ställer upp.

Jag tror att det är centralt att försöka skärpa och vässa kommunal konkurrenskraft utifrån sina egna förutsättningar. Jag tror att innefattande

av kuststäder i Norrland kan vara viktigt, precis som Stockholm och Öresundsregionen regionalt är viktiga för nationen Sveriges utveckling och icke kan undantas.

Jag vill även notera att min egen hemvalkrets Sörmland har den lägsta bruttoregionprodukten i Sverige och att den i någon mån skulle kunna kallas fattigast. Jag tror inte att det är regionalpolitiska medel som kommer att vara viktigast när det gäller att skapa bättre tillväxt i regionen.

Till sist, herr talman, vill jag nämna nettoflödet från EU. Vi skall försöka förbättra det. Vi skall nyttja de möjligheter som finns, men jag vill inte att EU:s regionalpolitiska åtgärder skall öka totalt sett eller i bredd, utan snarare att de skall minska. Det möjliggör en bättre östutvidgning och en stramare EU-budget.

Anf. 29 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag börjar med Agne Hansson.

Vårt mål är faktiskt att både minska avgiften och öka mängden pengar vi får tillbaks, i detta fall från strukturfonderna för det nya mål 1. Genom att vi utökar med Norrlandskusten kommer det att beröra 900 000 personer. Här räknar man per person. Det innebär att det blir dubbelt så mycket pengar. I det gamla mål 6 handlade det om 450 000 personer. Det är väl verkligen en hög ambition när det gäller att öka inflödet?

Detta kommer också att få positiva konsekvenser för mål 2. Det är riktigt att vi för en diskussion om att slå ihop mål 2 och mål 5 b.

Jag glömde säga att regeringens ambition och mycket klara uppfattning är att detta även skall gälla efter 2006. Det har jag deklarerat tidigare här i kammaren.

När det sedan gäller frågan om bruttoregionalprodukten vill jag säga att det är ett mått som man inte direkt kan utgå ifrån. Norrbotten har en av landets högsta bruttoregionalprodukter, men samtidigt har man en av landets svåraste regionalpolitiska situationer. Det ser man om man tittar på balansen mellan exempelvis Mälardalen och Norrbotten. Det har att göra med att basnäringarna ligger i Norrbotten, men pengarna – om jag nu får bli som jag var förr i världen, dvs. landshövding i Norrbotten – stannar inte i Norrbotten. Därför kan man inte utgå från detta.

Anf. 30 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag delar uppfattningen om den inriktning som deklarerades nu senast, dvs. att det är viktigt att arbeta för att få tillbaka ett större nettoflöde och för att behöva betala lägre medlemsavgift. Det är naturligtvis ingen lätt förhandlingssituation. Jag önskar att regeringen har framgång där. Därför är jag kanske lite tveksam till metoderna. Vi har inte fått någon beskrivning av hur ministern argumenterar i Bryssel, men jag får utgå ifrån att detta slutligen blir resultatet.

Jag blir samtidigt lite orolig när man säger att taktiken är att inlemma flera starka kommuner längs Norrlandskusten i mål 6. Innebär det att mål 2-området, dvs. nuvarande 5 b, inte säljs ut för att man skall kunna göra utvidgningen? Det är oerhört viktigt.

Ta exemplet med bruttoregionalprodukt. I det fallet är sydöstra Sverige och nuvarande mål 5 b det område i landet som har den lägsta bruttoregionalprodukten. Vi har den snabbaste avvecklingen just nu. Därför

är det viktigt att man ser detta som en helhet. Det vill jag starkt understryka. Man kan inte begränsa resonemanget om att få tillbaka så mycket som möjligt till att göra mål 1 större. Man måste se både mål 5 b och nuvarande mål 6 som en helhet för att kunna uppnå det resultatet.

Jag hoppas att det är regeringens linje och att den blir framgångsrik.

Anf. 31 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag vill bara väldigt kort konstatera att mål 5 b inte säljs ut och att det inte har någon koppling till detta. Jag vill sedan konstatera att det blir svårt att argumentera. Här redogör jag för att vi, genom att vi gör denna utvidgning, får dubbelt så mycket pengar. Det måste väl herr Hansson vara nöjd med.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:68
12 mars

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1998/99:141 om näringspolitik för bättre regional utveckling

Anf. 32 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Åke Sandström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förbättra riskkapitalförsörjningen, förenkla olika regelverk för de mindre företagen, underlätta så att Sverige fullt ut skall kunna utnyttja EG:s strukturfonder, utreda möjligheterna att utveckla transportbidraget till att omfatta persontransporter, få ett snabbt beslut om byggandet av Nordbotniabanan samt om jag är beredd att utreda ett särskilt glesbygdsavdrag.

Vi kan i dag konstatera att sysselsättningen ökar och att arbetslösheten minskar i Sverige. Men tillväxten sker tyvärr inte jämnt över hela landet. Regeringen ser allvarligt på utvecklingen med vikande befolkningstal i många regioner. Ett kraftfullt arbete måste därför fortlöpande bedrivas för att stärka regionalpolitiken.

Den regionala utvecklingen i vårt land är ett av regeringens mest prioriterade områden. Det är viktigt att varje region i Sverige kan utvecklas efter sina förutsättningar. Det skall vara möjligt att leva och bo liksom att arbeta och utbilda sig i alla regioner.

För att underlätta försörjningen av riskkapital för lån till små och medelstora företag i Norrlandslänen har nyligen ett tillskott på 200 miljoner kronor lämnats till Norrlandsfonden.

I slutet av 1998 presenterade regeringen ett program med konkreta åtgärder för att underlätta och förenkla för småföretagen. Programmet omfattar åtgärder för att bl.a. förbättra förutsättningarna för effektivare konsekvensanalyser av reglers effekter för små företag hos myndigheter, i utredningsväsendet och inom Regeringskansliet.

När det gäller EG:s strukturfonder kan vi konstatera att de flesta av programmen i det närmaste är intecknade i beslut. Sverige har således ett högt utnyttjande av de EU-medel som ställts till förfogande. För att underlätta genomförandet av vissa strukturfondsprogram gav regeringen i höstas ett samordningsuppdrag till de fondförvaltande verken NUTEK, AMS och Jordbruksverket att se över de administrativa rutinerna.

Regeringen har, som Åke Sandström nämner, fattat beslut om byggandet av Botniabanan, som innebär att etapp 1 påbörjas i juni 1999 och att banan skall vara klar 2005. Frågan om en Nordbotniabana kommer att behandlas inom den ordinarie planeringsprocessen för infrastrukturinvesteringar, och planarbetet för perioden 2002–2011 kommer vara avslutat under 2001.

Som Åke Sandström väl känner till har regeringen tillsatt en utredning om den framtida regionalpolitiken. Den skall bl.a. föreslå en strategi för regional balans. I uppdraget ingår också att överväga hur driftsstöd skall användas i framtiden. Vidare skall utredningen kunna lämna förslag till individinriktade åtgärder. De av Åke Sandström väckta förslagen om ett särskilt glesbygdsavdrag och ett utvecklat transportbidrag bör enligt min mening bedömas i detta sammanhang.

Anf. 33 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Jag utgår från att vi i grunden i huvudsak är överens om regionalpolitikens övergripande mål – att utjämna skillnaderna när det gäller att verka i det här landet och att skapa rättvisare villkor.

Jag går så över till svaret och vad det egentligen innehåller. Det är klart att det i dag egentligen inte råder brist på goda idéer och förslag. Vi har via tillväxtavtalen i en mängd län fått fram väldigt många goda idéer och förslag. Men det är ont om konkreta beslut.

Ett konkret beslut som i mitt hemlän – jag vet att Björn Rosengren väl känner till förhållandena i Norrlandslänet – uppfattades som direkt negativt var när man åter höjde arbetsgivaravgiften med 8 % för de småskaliga verksamheterna, turistföretagen och jord- och skogsföretagen, i inlandskommunerna.

Vi i Centerpartiet har varit tillskyndare till den regionalpolitiska utredningen. Jag har ingenting emot den. Men jag hoppas att vi inte begraver all debatt om dessa frågor i den utredningen. Som jag har förstått kommer det att ta minst två år, om vi utgår från sedvanlig remissbehandling, innan riksdagen kommer att fatta några beslut med anledning av utredningen. Jag hoppas och tror att vi kan ha överläggningar om vilka konkreta åtgärder vi måste vidta om utvecklingen skulle fortgå i samma negativa och hastiga takt som hittilldags.

När det gäller förenklingsarbetet har det kunnat bli fler och mer konkreta åtgärder. Som ny i riksdagen måste jag personligen beklaga att vi inte kunde komma överens i utskottet. Det var nämligen så att alla sju partier hade motioner om regelförändringar för småföretagen. Ändå kunde vi tyvärr inte erhålla en samsyn i näringsutskottet, vilket jag beklagar. Vi har dock kunnat nå längre tillsammans med konkreta förenklningar på detta område.

EU:s strukturfonder har precis debatterats här, och jag kommer inte att beröra dessa.

Beträffande den del av svaret som rör Botniabanan skulle jag väldigt gärna vilja höra om näringsministern ändå inte är beredd att ge någon form av vision eller inriktning. Inom kort skall det fattas beslut om val av alternativa korridorer, alternativa principiella färdvägar för att anlägga banan, och det vore för planeringen utomordentligt värdefullt att veta om det kommer att bli någon Nordbotniabana.

Jag noterar också med tillfredsställelse att näringsministern – som den förste här i kammaren, tror jag – använder rätt beteckning på banan. Man har eljest sagt Norrbotten, fast den till stor del ligger i Västerbotten – detta sagt inom parentes.

Med hänsyn till behovet av ett inriktningsbesked skulle jag alltså vara tacksam om vi kunde få höra något närmare om detta.

Slutligen nämns de två exempel jag tog upp beträffande glesbygdsavdrag och ett utvecklat transportbidrag. Är näringsministern då beredd att tillföra dessa två förslag till den regionalpolitiska utredningen som en form av tilläggsupdrag?

Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! De frågor som Åke Sandström har tagit upp i sin interpellation är redan i dag uppmärksammade. Alla dessa frågor kommer att belysas i den nämnda regionalpolitiska utredningen. Jag vill dock ha sagt att när det handlar om riskkapital och regelförenkling har vi från regeringens sida utgått från Småföretagsdelegationen. En del av detta har redan belysts här i kammaren. Inför vårpropositionen kommer vi att förelägga en hel del till av dessa frågor.

När det gäller förenklingar har vi tillsatt en enhet på Näringsdepartementet, den s.k. Simplex, som skall titta på hur alla nya regelverk som kommer, och även de gamla, påverkar småföretagandet.

Därmed menar jag att Åke Sandström har fått svar på de frågor som har ställts. Jag skulle kunna tillägga att när det gäller Norrbotten kan jag inte, som jag sade i mitt svar, direkt svara på när och hur detta skall ske. Det ligger i de långsiktiga planerna. Däremot skulle jag kunna ge en vision i den meningen att Norrbotten kan få en väldigt stor betydelse sett mot Finland och inte minst mot nordvästra Ryssland när det gäller att koppla samman de korridorer som finns där.

Anf. 35 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill återkomma till vad som borde kunna göras under utredningstiden för den regionalpolitiska utredningen. Kan vi vara överens om synsättet att om den negativa befolkningsutvecklingen skulle fortsätta i accelererande takt så måste vi vara beredda att ta till åtgärder under tiden? Är det en inriktning som är rimlig?

Exempelvis kommer den nya tekniken att ha en utomordentligt stor betydelse om vi skall kunna verka runtom i landet. Kan vi vara överens om att förbereda en satsning utifrån ett statligt regionalt ansvar för infrastrukturen, för tillgängligheten för den nya tekniken? Det är en sak som skulle gå att fatta beslut om under utredningens gång.

En annan sak är det vi debatterade i förrgår här i kammaren, dvs. att i någon form, på liknande sätt som man gör i Norge, återföra vinster och medel från vattenkraften till regionerna att användas som ett komplement i det samlade regionalpolitiska arbetet i landet.

Slutligen noterar jag med tillfredsställelse en positiv syn på Norrbottenans betydelse för dels norra Sverige, dels kopplingen mot Barentsregionen. Men jag är som sagt mycket intresserad av att höra om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att redan nu förbereda en introduktion och ta ett statligt ansvar för en infrastrukturbyggnad för den nya tekniken.

Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! När det gäller den regionalpolitiska utredningen kan man självklart tänka sig, som i alla typer av sådana här utredningar, att lägga fram delbetänkanden och ta fram förslag som regeringen lyssnar på. Regeringen kan därmed också ta initiativ till propositioner och förslag till riksdagen. Men det är viktigt att säga att de stora frågor som nu kommer att dyka upp nog kommer att handla väldigt mycket om de tillväxtavtal som kommer i april. Ur dem kan det komma frågor som kommer att kräva ett agerande från såväl regeringen som riksdagen.

Därmed har jag sagt att denna utredning inte skall stoppa möjligheter att förelägga förslag, snarare tvärtom: Den skall stimulera och ge möjligheter att lägga fram olika förslag och ta initiativ.

När det sedan gäller frågan om den nya tekniken föreligger nu en utredning som lägger fram sitt förslag i juni, den s.k. IT-infrastrukturutredningen. När jag har fått det förslaget i min hand skall jag återkomma till riksdagen om hur vi skall hantera den viktiga fråga som interpellanten tar upp, dvs. frågan om hur vi skall ge möjligheter till alla här i landet, orter och individer, att ha samma förutsättningar när det gäller informationsteknologi.

Det handlar om bredband, och det handlar om teknik. Men det är lite svårt att i dag säga vilken teknik som vi skall använda – om det skall vara radio eller kablar, om jag uttrycker mig lite vanvördigt. Den frågan utreder nu denna IT-infrastrukturutredning. Jag kommer att återkomma till riksdagen om detta.

Anf. 37 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Låt mig avslutningsvis med tillfredsställelse konstatera att ministern är beredd att verka för att vi skall kunna få delförslag från den regionalpolitiska utredningen och att tillväxtavtalens förslag inte med automatik kommer att stoppas in i den utredningen utan skall kunna behandlas i särskild ordning.

Därmed tackar jag för svaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1998/99:145 om AB Svensk Bilprovning

Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Birgitta Wistrand har frågat mig om varför den svenska staten hindrar Bilprovning International från att investera i Brasilien. Investeringsens syfte är att öka trafiksäkerheten i Brasilien genom att exportera svenskt kunnande i fråga om bilprovning.

AB Svensk Bilprovning har byggt upp ett effektivt system för periodisk kontroll av bl.a. motorfordon. Sverige har i förhållande till omvärlden en mycket låg avgift. Staten äger detta bolag tillsammans med bilägarnas intresseorganisationer.

Bilprovningen har i dag monopol på besiktning av fordon. Detta beslöts av riksdagen senast år 1996. Enligt de regler för verksamheten som statsmakterna fastställt är avgiften som bilägarna betalar baserad på bo-

lagets kostnader. Verksamheten skall inte ge överskott. Att investera i ett annat land som t.ex. Brasilien skulle innebära att bolaget tar en risk som skulle kunna drabba den verksamhet som är uppbyggd genom ett monopol och därmed äventyra avgiftens storlek för bilägarna. Regeringen har därför i bolagsordningen för bolaget angett att bolaget inte kan investera i andra länder men väl bedriva tjänsteexport.

Regeringen ser positivt på det kunnande som Svensk Bilprovning har byggt upp och att Sverige kan delta i andra länders arbete för ökad trafik-säkerhet. Det är därför glädjande att Bilprovningen kan stödja Brasiliens trafiksäkerhetsarbete genom att sälja sin kunskap i ett samarbete med Finland i Brasilien.

Anf. 39 BIRGITTA WISTRAND (m):

Herr talman! Jag får väl tacka för näringsministerns svar. Tyvärr tycker jag inte att svaret ger några klarlägganden. Därför skulle jag vilja ställa en rad ytterligare frågor till näringsministern.

Den första frågan handlar faktiskt om vilken Näringsdepartementets uppgift egentligen är när det gäller att förvalta sina bolag, om det är att svälta ut dem eller om det är att få dem att växa – det talades ju nyss om tillväxtavtalen.

Svensk Bilprovning är ett gammalt bolag. Det bildades 1965. Det måste ju fortsätta att utvecklas och följa med den nya tekniken. Då känns det mycket konstigt att man inte vill ta några initiativ när det gäller förändra verksamheten.

Ministern säger att riksdagen 1996 fattade beslut om att behålla monopol. Men 1994 fattade riksdagen beslut om att avveckla monopolen fr.o.m. den 1 januari 1995. Men detta blev en av de många socialdemokratiska återställarna. Om vi hade stått fast vid det beslut som fattades i riksdagen 1994 hade jag kanske inte behövt stå här i dag och tala med ministern om att monopolföretag inte får lov att investera i andra länder. Men trots att det är ett monopol kanske det går att ordna detta när det gäller Brasilien. Det som ministern för fram här är nämligen inte alltid med sanningen helt överensstämmande. Men det kommer jag tillbaka till.

Konkurrensverket anser också enligt sin rapport i november att monopol ska avskaffas. Det är väl nu mer fråga om hur länge EU kan tillåta att ett sådant här monopol får finnas kvar.

Näringsministern säger att avgiften skall baseras på bolagets kostnader och att verksamheten inte skall ge överskott. Därför kan man alltså inte investera i andra länder, eftersom det skulle äventyra avgiftens storlek. Men det håller ju inte riktigt, eftersom det är bolagets totala intäkter och kostnader som avsåts. Det betyder att de intäkter som kommer från andra länder gagnar de svenska bilägarna. Det innebär ju att ju mer pengar som man kan tjäna utomlands, desto bättre är det och desto lägre blir kostnaderna. I dag behöver t.ex. AB Svensk Bilprovning investera i IT och en rad andra saker. Om det kan finansieras genom att man gör affärer utomlands gagnar det ju de svenska bilägarna, och det skadar alltså inte.

I dag får AB Svensk Bilprovning inte generera vinst. Men samtidigt står det faktiskt i bolagsordningen för Svensk Bilprovning, som jag har här, att verksamheten skall bedrivas affärsmässigt. Det står att den verksamhet som bedrivs i dotterbolagen skall bedrivas under affärsmässiga

former. Jag undrar vad affärsmässiga former är om inte att generera vinst. Därför undrar jag vad man har tänkt sig med denna internationella verksamhet. Det sägs ju också att man inte kan ta risker och investera i andra länder om man är ett monopol. Jag har tittat lite grann på detta och funnit att televerket faktiskt hade upp till 80 bolag. Vin & Sprit kunde lyckas mycket bra i sina satsningar utomlands.

Jag undrar alltså hur det kan komma sig att vissa monopol kan satsa utomlands men inte andra. Jag återkommer.

Anf. 40 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Svårigheten är att hålla isär Svensk Bilprovnings monopolverksamhet som skall drivas på självkostnadsbasis och där avgifterna skall vara så låga som möjligt och affärsmässig riskbetonad verksamhet. Om Svensk Bilprovning skulle gå ut och konkurrera med monopolresurserna i ryggen är jag övertygad om att vi skulle kunna bli anklagade för att subventionera med pengar som egentligen är de svenska bilägarnas. Och för att markera att bolaget skall arbeta på självkostnadsbasis kommer regeringen i nästa vecka att avslå bolagets framställning om avgiftshöjningar. Regeringen kommer också att begära förslag om sänkningar av avgifterna med hänsyn till att bolaget genom åren samlat på sig ett mycket stort kapital. Den bästa utdelningen som samhället kan få av Svensk Bilprovning är faktiskt bättre trafiksäkerhet här i landet till så låga kostnader som möjligt.

På sikt måste vi naturligtvis se till att Svensk Bilprovning och Sverige kan dra nytta av företagets uppbyggda kompetens. Men för närvarande kan jag inte medverka till att Svensk Bilprovning riskerar sina pengar, som egentligen faktiskt är de svenska bilägarnas pengar, i investeringar utomlands.

Riksdagen beslöt 1996 att Svensk Bilprovnings monopol skall vara kvar, och regeringen har inga planer på att ändra detta. Efter några år med köer och annat trassel fungerar faktiskt kontrollen i dag utmärkt.

Sammanfattningsvis kommer regeringen att säga nej till ökade avgifter. Regeringen kommer att kräva att Svensk Bilprovning sänker avgifterna så att de kommer bilägarna till del.

När vi talar om att EU inte skulle tillåta detta så är det i dag på det sättet att Irland inför monopol och Danmark har monopol. När det gäller Vin & Sprit och Telia är det mycket lätt för mig att ge svar – de är i dag på en avreglerad marknad.

Anf. 41 BIRGITTA WISTRAND (m):

Herr talman! Ja, det var just det som var det stiliga: Nu är vi där!

Men jag vill komma tillbaka till bolagsordningen. Det står i det svar jag har fått här att det i bolagsordningen står att man inte får investera i andra länder. Det finns inte en mening om det i bolagsordningen för varken Svensk Bilprovning eller Bilprovning International. Det stämmer alltså inte. Detta tillåts.

Jag skulle också vilja säga till näringsministern att bedrivande av export av tjänster också innebär ett risktagande. Det är ju inte så att Svensk Bilprovnings verksamhet i Brasilien nu är gratis. Man investerar mycket stora pengar där i dag, som man alltså inte kan hämta hem därför att man inte får delta i de upphandlingar som sker.

Men jag vill komma tillbaka till hur det faktiskt ser ut i dag. Sverige äger faktiskt, genom Svensk Bilprovning, 24 % i Lettland. Där kan vi alltså ta risker. I Lettland passar det bra. I början av 90-talet ville man gå in och äga i Uruguay, men där vann man tyvärr inte den koncessionen. I Irland fick faktiskt Sverige nej från ägaren, men vi var erbjudna att gå in. Här i Sverige skulle vi ha fått upp till hundra arbetstillfällen om vi hade gått med på det, och hur skulle inte det ha gynnat de svenska bilprovarna!

Jag förstår faktiskt inte riktigt vad ministern svarar på egentligen. Tjänsteproduktion är risktagande. Det risktagandet får man alltså ta. Däremot får man alltså inte ta hem vinsterna från hela den utrustning som bilprovningen har satsat på. Det handlar alltså om att man inte får tillbaka det som gäller teknisk utrustning, utbildning, IT-system eller management om man inte får vara med som ägare. Det här betyder alltså att på sikt kan vi inte heller sälja någon tjänsteproduktion, därför att alla andra bolag, t.ex. i Finland, kommer att kunna delta i anbudsgivningarna. Det är på det här sättet, med ett ägarengagemang, som man kommer att arbeta i framtiden. Och som sagt: Det gick väldigt bra i Lettland. Hur kan det komma sig att det går bra i Lettland och i Uruguay samt i Kuwait 1992, men inte går bra i Norge eller på Irland? Jag undrar som sagt: Vad finns det för konsekvens i den svenska regeringens ställningstagande i den här frågan?

Anf. 42 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Världen är besynnerlig! Att jag här, som socialdemokrat, skall behöva stå och debattera med en moderat riksdagsledamot om att man bör begränsa monopolens möjligheter att med subventionerade pengar agera på en marknad! Det är ju det vi kan bli beskyllda för. Men ju äldre man blir, desto mer får man vara med om.

Verksamheten i Lettland – det är de andra som åberopas här – där vi tillsammans med det finska bolaget SAUK är delägare, började innan man ändrade bolagsordningen. Bolagsordningen ser ut som jag säger. Sedan kan man äga ett bolag som inte följer bolagsordningen, men det är en annan sak. Bolagsordningen ser ut som jag säger. De här affärerna har alltså gjorts innan man ändrade bolagsordningen.

Anf. 43 BIRGITTA WISTRAND (m):

Herr talman! Min utgångspunkt, kära näringsministern, är ju självklart att monopolet skall tas bort. Vad jag sade var att just nu ligger man i förhandlingar om en rad intressanta affärer, och jag tycker att det är viktigt att svenska företag – om de sedan ägs av staten eller av enskilda spelar mindre roll – går bra. Det är bra för Sverige. Men det är självklart att det är bäst att monopolet försvinner. Det har vi ju som sagt redan försökt uppnå, och det tycker jag är självklart.

Däremot tycker jag att det är viktigt att måna om Svensk Bilprovning och dess medarbetares kompetens, så att den får utvecklas så att inte bolaget blir anorektiskt och bara krymper. Framtiden är faktiskt den att om man inte får delta i anbudsgivningar på det här sättet så kommer man inte att kunna sälja ens tjänsteexport. Det betyder alltså att kostnaderna för de svenska bilägarna kommer att bli mycket högre och inte lägre. Får

man inte lov att utveckla verksamheten kommer alltså detta inte att kunna ske.

Jag måste säga att jag gärna skulle vilja ha ett exemplar av den nya bolagsordningen om det finns en nyare än den som jag har tagit del av, och på det sättet se vad det har kommit in för ändringar.

Jag vill också fråga: Vad betyder affärsmässigt för näringsministern? Det skulle jag vilja ha svar på!

Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Att driva ett företag affärsmässigt innebär att man också måste bedöma risker, och vi anser att man inte skall ta dessa risker, just därför att det här är ett monopol och för att det är bilägarna som finansierar detta. Det är ju också så, vilket jag sade här: För det första kommer vi att säga nej till höjda avgifter och för det andra kommer vi att kräva att man sänker avgifterna. Det är väl bra för bilägarna? Då är det inte rimligt att man tar det kapital man har byggt upp och tar en risk som i sin tur, om affären inte skulle gå bra, skulle leda till att bilägarna drabbas. Vi tycker inte det. Däremot tycker vi att man självklart skall kunna sälja den tjänsteproduktion – dvs. man tar inte kapitalet – och den kunskap man har, och det gör man också. Därför menar jag att som läget är i dag skall vi sänka avgifterna och se till att de svenska bilägarna får del av detta. Detta är trots allt ett monopol, och det tycker vi att det fortfarande skall vara, till gagn för de svenska bilägarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1998/99:158 om näringspolitiken

Anf. 45 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Göran Hägglund har ställt fyra frågor till mig om näringspolitiken. Frågorna rör skatte- och arbetsmarknadspolitiken, den privata sektorns andel av den totala ekonomin samt utbildningspolitiken.

Låt mig först säga att en förutsättning för tillväxt är sunda statsfinanser. Regeringen har ägnat mycket tid och kraft åt detta, och i dag kan vi konstatera att sysselsättningen stiger, direktinvesteringarna ökar och allt färre företag går i konkurs. Tack vare den omfattande budgetsaneringen har vi i dag historiskt sett låga räntor och låg inflation.

Ansvar i regeringen är så fördelat att det är finansministern som hanterar skattefrågor. Jag vill dock betona att skattepolitiken är en prioriterad fråga i regeringens arbete för att främja tillväxten. Utformningen av den framtida skattepolitiken diskuteras i de pågående partiöverläggningarna, i vilka Göran Hägglunds parti deltar. Flera ändringar inom skatteområdet har dock redan gjorts för att underlätta expansion och nyanställningar i företagen. T.ex. har regeringen genomfört lättnader i beskattningen av onoterade företag och en reduktion av sociala avgifter med inriktning på mindre företag. Flera förenklingar har genomförts, bl.a. har skattekonton införts som underlättar företagens redovisning och betalning av skatter och avgifter.

En av de viktigaste uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken är att skapa sådana förutsättningar att människor kan undvika att slås ut från arbetsmarknaden. Regeringen kommer alltid att prioritera dessa åtgärder. Sverige har i dag en relativt flexibel arbetsmarknad, men mycket kan självklart förbättras. Regeringen har därför ändrat inriktning på arbetsmarknadspolitiken. De s.k. volymmålen har slopats för att de medel som tilldelas AMV skall kunna användas mer flexibelt. Därmed blir det lättare att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft. Reglerna för arbetslöshetsförsäkringen ses kontinuerligt över. Det är viktigt att försäkringen inte motverkar förändringar på arbetsmarknaden utan aktiverar till omställning. Både arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken skall medverka till en flexibel och effektiv arbetsmarknad.

Vad gäller den privata sektorns andel av den totala ekonomin vill jag erinra om att det i regeringens nationella handlingsplan för ökad sysselsättning framhålls tydligt att huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn. Det pågår ett omfattande arbete för att främja företagsklimatet och tillväxtmöjligheterna för landets företagare. Bl.a. förs en dialog med näringslivet i frågor som rör företagandets villkor. Vidare kommer regelförenklingsgruppen på Näringsdepartementet – Simplex – att påbörja sitt arbete med att granska nya och existerande regelförslag som påverkar näringslivet ur ett småföretagarperspektiv m.m.

Ansvar för så fördelat att det är utbildningsministern som hanterar frågor om högre utbildning. Den bild av efterfrågan på högre utbildning som Göran Hägglund ger i sin interpellation stämmer dock inte med verkligheten. I själva verket är det alltför ungdomar och en allt större andel av ungdomskullarna som söker till högre utbildning. Detta ökande efterfrågetryck har mötts med en stor satsning på expansion av den högre utbildningen. Under perioden 1997–2000 har högskolan t.ex. tillförts 68 000 nya permanenta platser. I den utbyggnad som skett har tyngdpunkten lagts på naturvetenskaplig och teknisk utbildning, där arbetsmarknadens behov varit särskilt stort.

Anf. 46 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka näringsministern för svaret.

Interpellationen tog sin utgångspunkt i den utveckling som gjort hela världen till en marknad. Det gör att människor, kapital och företag kan röra sig över nationsgränserna med mycket stor snabbhet. Företag söker sig till länder eller regioner som förmår att skapa de bästa villkoren för ekonomisk tillväxt.

Sverige har problem. Vi halkar efter, och jag är orolig. Det är uppenbart att de villkor som Sverige förmår att erbjuda inte är tillräckligt gynnsamma för att företag skall uppstå och växa i den utsträckning som fordras för att vi skall komma till rätta med arbetslösheten och utförsåkingen i välfärdslihan.

Mot den bakgrunden ställer jag frågor om skattepolitiken. Behöver den förändras? Kan den förändras? Beträffande arbetsmarknadspolitiken: Hur skall vi kunna öka den privata sektorns andelar av den totala ekonomin? Hur skall utbildningspolitiken kunna nå den klass som gör att Sverige kan hävda sig i den internationella konkurrensen?

Svaret när det gäller skattepolitiken är att det pågår skattesamtal. När det gäller arbetsmarknadspolitiken hittar jag inget svar bland de många orden. Möjligen kan man göra sig lustig över formuleringen att reglerna på det området ses kontinuerligt över. Det kan väl bara tolkas så att det ständigt är fel på dem.

När det gäller frågan hur man skall kunna öka den privata sektorns andel av den totala ekonomin påminner ministern om att regeringen minsann har sagt att huvuddelen av sysselsättningsökningen bör ske inom den privata sektorn. De åtgärder som redovisas som genomförda eller på gång är – även om kraven skulle vara extremt låga – väldigt blygsamma.

Beträffande utbildning väljer statsrådet att bortse från den nedslående bild som framkommer om man tittar på utvecklingen i vårt land i jämförelse med andra länder. När det gäller andelen högskoleutbildade inom naturvetenskap och teknik i åldrarna 24–35 år låg Sverige år 1995 – enligt den statistik som jag hittade – på tolfte plats. Utvecklingen av antalet högskoleutbildade per födelseår visar en dramatisk försämring i vårt land. Av dem som är födda 1945 är ca 17 % högskoleutbildade medan av dem som är födda 1969 är det 3–4 % som har samma utbildningsnivå.

Sambandet mellan utbildning och avkastning på utbildning ger en tydlig bild. Det lönar sig mycket dåligt att anstränga sig extra för att skaffa sig en utbildning i vårt land, och till de viktigaste skälen hör naturligtvis de svenska inkomstskatterna.

Fru talman! Jag är mycket bekymrad över att det från Näringsdepartementet kommer långt fler ord än åtgärder. Näringsministern har tidigare öppenlydande och utan prestige fört resonemang om t.ex. dubbelbeskattningen och öppnande av den privata tjänstesektorn. Men det kommer inga åtgärder.

Är statsrådet nöjd med vad som hittills har gjorts? Om inte, vad vill han göra ytterligare? När skall de många orden omsättas i handling? När kommer förslag om att avskaffa dubbelbeskattningen? När kan vi se åtgärder för den privata tjänstesektorns öppnande? Det är sådana frågor som jag vill ha svar på. Statsrådet kan naturligtvis säga att detta inte är hans bord, men likafullt är näringspolitiken i stort ett ansvar för Näringsdepartementet. Här behöver ord övergå till handling.

Fru talman! Jag vill alltså be statsrådet att säga någonting om t.ex. skattesamtalen. De har pågått nu ett tag med ett sammanträde per år. Det får ju propåerna från Björn Rosengrens partikamrater om att detta kan genomföras först år 2001 att framstå som ganska optimistiska. Hur skall man klara att genomföra de åtgärder som fordras för att lyfta Sverige ur den situation som vi befinner oss i? Vi kan inte gå när andra länder springer.

Anf. 47 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sverige är utsatt för hård internationell konkurrens. Globaliseringen har ju gjort att Sveriges nationella konkurrenskraft, näringsklimatet och vi politiker är internationellt konkurrensutsatta. Det gäller vad vi kan åstadkomma för att skapa sysselsättning, god utveckling och därmed bra lönenivåer i Sverige jämfört med ett antal andra länder. I det avseendet brister det sedan några år tillbaka – och jag medger gärna att

det inte bara är under sittande näringsminister, utan detta går långt tillbaka i tiden.

Fru talman! Först några kommentarer till interpellationssvaret.

Budgetsaneringen har varit positiv; jag delar den uppfattningen. Den har enligt OECD-studier huvudsakligen grundats på konjunkturuppgången respektive på att det har blivit en förbättring via de insatser som gjordes fram till 1994. Utgiftsökningarna under socialdemokratisk regim har enligt OECD-studien varit ungefär desamma som de besparingar som har gjorts, dvs. det har varit status quo.

Jag – liksom alla andra – är glad över att Sverige har kunnat få ned ränteläget och hamnat på den gemensamma nivå som finns inom EU i dag. I den delen släpar vi inte efter i konkurrenskraft.

Även beskattningen är internationellt konkurrensutsatt. Har vi besvärigare skatter för svenska företag än för andra företag är detta en belastning för sysselsättning och näringsutveckling. Det är bara att notera att mindre företag de facto betalar en dubbelt så hög andel av sin vinst i skatt som större internationella företag gör. Vi har en högre beskattning av kapital som flyttar mellan bolag. I synnerhet mindre, onoterade bolag straffbeskattas i Sverige jämfört med hur det är i nästan vilket annat land som helst. Därmed försvåras rörligheten och möjligheten att driva på den tekniska och kunskapsmässiga utvecklingen inom industrin.

Fru talman! Jag noterar också att den s.k. förmögenhetsskatten har blivit ett hån. Sveriges rikaste personer betalar 0 kr i förmögenhetsskatt. Själv kan jag välja att betala 0 kr eller ett antal miljoner, beroende på att man har hamnat i ett fullständigt hyckleri när det gäller den typen av beskattning. Detta drabbar ett antal företagare på ett orimligt sätt.

Det är rörligheten på kapital som måste underlättas så att man kan flytta kapital från en del i näringslivet till en annan, till de mer snabbväxande företagen. Det finns alldeles för mycket av inlåsnings effekter i Sverige. Det finns goda exempel i USA som visar att man där har lyckats utomordentligt bra.

Vi behöver rörlighet på kunskap och på arbetskraft. Det är i och för sig riktigt att vi har en viss flexibilitet på den svenska arbetsmarknaden, och det är bra. Men det finns ändå väsentligt mer att göra. Åmanlagarna prioriterar i princip att man skall vara anställd i samma företag hela livet, något som minskar kunskapsöverföringen mellan företagen på ett sätt som inte är acceptabelt.

Vi måste öka förmågan till anpassning så att vi kan få en bättre och snabbare utveckling, i synnerhet inom den s.k. kunskapsindustrin.

Det behövs också reformeringar av Arbetsmarknadsstyrelsen och dess olika omskolningsprogram, vilkas resultat har varit väldigt svaga. Precis som i den regionalpolitiska debatten för en liten stund sedan efterlyser jag här en mera resultat inriktad styrning av arbetsmarknadspolitiken.

Fru talman! Till sist har jag ett par frågor till näringsministern. När avser näringsministern att Småföretagsdelegationens krav skall vara tillgodosedda? Jag noterar att det finns en bred majoritet i riksdagen för att genomföra den överväldigande delen av förslagen.

När skall vi få konkurrenskraftiga skatter för småföretagen? När skall vi få en ökad rörlighet på arbetsmarknaden som inte diskriminerar de mindre och medelstora företagen?

Prot. 1998/99:68

12 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 48 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ni målar en mörk bild som inte finns. Vi hade en tillväxt 1998 som var 2,9 %. Det senaste kvartalet ökade tillväxten med 3,5 %. Inget annat land i Europa har så hög tillväxt. Arbetslösheten sjunker dag för dag och sysselsättningen ökar. Vi har större direktinvesteringar, dvs. att vi får gå 25 år tillbaka när det gäller antalet företag som investerar i Sverige. Jag talar inte om börsen, utan jag talar om företag som investerar här i Sverige.

Jag förstår inte vad ni målar för bild. Är det möjligen så att ni målar upp en bild av att det kan bli som ni säger? I så fall har jag respekt för det, för ingen vet vad som kan hända. Men i dag går det bra för Sverige.

Det problem vi har, och det har jag tagit upp här i kammaren tidigare i dag, är den regionala obalansen. Men kom inte och säg att det går åt skogen för Sverige, för i så fall går det åt skogen för hela Europa. Titta på vad Tyskland och Storbritannien har för tillväxt och på vad som där händer med arbetslösheten och sysselsättningen eller vilka andra mått ni vill använda. Då blir den här diskussionen lite svår.

När det gäller skattefrågan, apropå prat, står ni här och pratar och pratar. Det finns ju faktiskt en parlamentarisk grupp i vilken era partier ingår. Där kan ni tillsammans med de andra partierna lägga fram era förslag och mäta dem mot de intäkter som staten behöver och de krav ni har på skattesänkningar. Ödsla ert prat, era ambitioner och idéer där. Det skulle jag respektera. Sedan får ni gärna tala om skatt här. Men det är där ni kan göra något, om ni tycker att det pratas för mycket.

När det sedan gäller de frågor som tas upp här måste jag tjata. Tillväxtavtalen – jag skall inte argumentera mer för dem. Men det pågår nu en verksamhet över hela landet. Jag vet inte om ni inte har sett den eller hört talas om den. Den är mer eller mindre bra. Den är bra på de flesta ställen. Men poängen är att det är de människor som finns och lever i dessa regioner som tar initiativet. Det är de som vet vad som händer i dessa regioner, och det är de som skall tala om att så här vill de göra. Jag frågar er: Är det bra, eller är det dåligt? Ja, det är ju prat, kan man säga.

När det gäller de mindre företagen och entreprenörerna har vi nyligen startat de s.k. Nybyggarna, som leds av Mona Sahlin. Är det bra eller dåligt? Där försöker vi att fånga upp vad företagare som verkligen lever som små företagare på olika områden har för krav, vad de tycker att man borde göra och vad staten kan göra. Där kommer frågor upp som avreglering, regelförenkling och frågor som berör det som togs upp av Per Westerberg, dvs. Småföretagsdelegationens krav. Detta arbete har vi påbörjat och det fortsätter vi.

Antalet genuint nya företag 1977 var 28 700. Motsvarande siffra för 1992, för att nu tala om andra regeringar, var 18 400. Antalet konkurser har mer än halverats de senaste åren.

Antalet studerande inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningarna vid högskolorna har ökat kraftigt de senaste 20 åren. År 1999 är det nästan en tredjedel av alla registrerade vid högskolorna som studerar tekniska eller naturvetenskapliga ämnen. Även här har vi en väldigt stark expansion. Hur kan man då stå och säga att vi inte utbildar? Jag skall be att få återkomma till detta i mitt nästa inlägg.

Fru talman! Utifrån detta kan man ju undra om vi lever i samma land.

Vad jag har tagit upp i min interpellation är det faktum att vi i Sverige har en extremt hög arbetslöshet, sett i ett historiskt perspektiv. Vi ligger illa till.

Detta förhållande håller på att ändras i någon mån, naturligtvis i stor utsträckning beroende på hur konjunkturutvecklingen kommer att vara. Men vi säger att för att vi skall kunna hävda oss internationellt i framtiden behöver vi förändra villkoren i Sverige så att fler företag startas, fler företag växer och fler företag väljer att anställa.

Det ställs mycket stora krav på en god jordmån för människor, för kapital och för företag i en globaliserad värld. Då kan man som ministern välja att säga att vad som bör göras redan är gjort. Jag tycker inte att det räcker.

När det gäller skattesamtalen säger ministern: Det finns en skattegrupp där ni kan lägga fram era förslag. Javisst, det gjorde vi på det första sammanträdet den 27 januari. Därefter har det varit två möten till. Ett möte äger rum i slutet av mars och ytterligare ett i slutet av april, som är det sista nu planerade mötet.

Skattesamtalen har ju hittills framstått som ett skattepolitiskt knytka-las där det är gästerna som står för förningen, medan värdarna står för lokalen. Vi har fortfarande inte sett några förslag från Socialdemokraterna, medan andra partier hela tiden har presenterat sina förslag till åtgärder.

Det talas om prat, och jag pratar gärna om det själv eftersom jag tycker att det nya superdepartementet ägnar sig mycket åt just detta. Man har tidigare pratat om dubbelbeskattning. Man har tidigare pratat om åtgärder för att öppna tjänstesektorn. Men åtgärderna kommer ju inte.

Men skall det pratas, tycker jag att det bästa vore om Socialdemokraterna pratade internt och kom fram till en egen linje för vad de vill i skattefrågorna, så att vi kan få en dialog om vad som är rätt och riktigt i sammanhanget. Just nu förefaller det att vara mycket ostrukturerat, och olika besked ges från olika departement. Naturligtvis är det bra med en öppen debatt.

När det gäller frågan om dubbelbeskattningen är vi nu nästan ensamma i hela Europa om att ha dubbelbeskattning, dvs. att avkastning av kapital som investeras i företag beskattas två gånger, medan avkastning på riskfritt sparande beskattas en gång. Dubbelbeskattningen hindrar att pengar flyttas till företag och branscher med goda framtidsutsikter, och de låses fast i andra branscher och andra företag.

Dubbelbeskattningen bidrar till att utarma vårt land när det gäller huvudkontor och därmed sysselsättningstillfällen. Några färska exempel på effekten av dubbelbeskattningen är att flera företag har flyttat huvudkontoren från Sverige, däribland Merita-Nordbanken, Stora Enso och nu senast Enator Tieto. Detta kan statsrådet rimligen inte vara tillfreds med.

Anser statsrådet att dubbelbeskattningen bör avskaffas? Jag skulle mycket uppskatta ett besked på den punkten. När tror statsrådet att vi kan se en inkomstskattereform?

Nu diskuteras det, och kanske kommer det i vårpropositionen, ett förslag om sänkt skatt för utländska experter. Det skulle vara det ultimata beviset på absurditeter i skattesystemet att vi för de människor med ett

annat ursprung som kommer hit måste ha bättre regler än vad vi har för oss som är boende i landet sedan längre tid tillbaka.

Anf. 50 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först noterar jag att nyföretagarsiffrorna som näringsministern använder är desamma som hans partikamrater använde vid justeringen av näringsutskottets betänkande i går. Det var ju litet olyckligt i och med att vi samma dag i Dagens Industri under rubriken *Katastrofras i nyföretagande* kunde läsa att nyföretagandet minskade med 12 % under 1998. De siffror som har refererats av både näringsministern och hans partikolleger i utskottet var äldre. Jag tror att man skall vara försiktig med den här typen av siffror och inte använda dem för mycket i debatten.

Sedan vill jag säga till näringsministern att det inte är någon nattsvart bild vi målar upp. Jag vågar nästan säga: Byt manus. Vi är bekymrade inför framtiden och för hur vi kan förbättra Sveriges nationella konkurrenskraft. Vi måste vara utomordentligt konstruktiva och seriösa i debatten. Det är ingen nattsvart bild, utan det handlar om en ekonomi med problem och om hög arbetslöshet och otillräcklig tillväxt i näringslivet, även om den självfallet varierar mellan åren.

Vi har en *brain drain* med mycket akademiskt utbildat folk som försvinner ur landet. Det har delvis feltolkats som att det bara är unga det gäller, men det gäller både unga och gamla. Och det är folk i bristyrken, yrken där vi har brist på den här typen av högutbildad arbetskraft, som försvinner ur landet.

Vi har fortfarande hög arbetslöshet. Mycket av direktinvesteringarna går inte till nya anläggningar eller expansionsinvesteringar utan består i att svenska företag köps upp. Det är, kan man säga, en del av internationaliseringen. Men det centrala i direktinvesteringsdebatten är: Hur mycket direktinvesteringar i det som skapar sysselsättningen för till ytterligare kunskap?

Jag är ute efter att ta bort tillväxthindren. Det handlar om att förbättra småföretagarklimatet, tillväxtföretagens klimat. Där menar jag att delegationens förslag till väldigt stora delar kan genomföras omgående och att hindret för att genomföra detta är socialdemokratin och dess röster här i kammaren.

Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När jag talar om att ni målar upp en svart bild, likt andra dysterkvistar i denna kammare, så gör jag det för att jag tycker att det är viktigt att man har en rättvis bild. Vad är det som sker? Vad är det som händer just nu? Med detta har jag inte menat att det inte kan bli bättre. Jag har all respekt för den oro som Per Westerberg visar – *all* respekt. Jag är också orolig. Jag tycker att det ligger i sakens natur att man visar olika trender och olika saker som sker en stor respekt.

Jag delar uppfattningen att vi i dag har en väldigt stor obalans, inte minst mellan storstadsregionerna och skogslänen. Jag delar uppfattningen att vi har en för hög arbetslöshet i dag. Men min poäng var att vi i dag, om vi går tillbaka och tittar på det år vi har bakom oss, har en tillväxt på 2,9 % och det senaste kvartalet på 3,5 %.

Min andra poäng var att vi har direktinvesteringar från andra länder på 80 miljarder kronor. Det är första gången på 25 år som vi har en ba-

lans mellan de investeringar som svenska företag gör utomlands och de investeringar som görs av utländska företag i Sverige. Det var *den bilden* jag ville ge.

När det sedan gäller åtgärderna inom skatteområdet vill jag än en gång hänvisa till det som är er arena där ni har möjlighet att lägga fram era förslag. Skatteförslaget från regeringen kommer kanske att komma tidigare än ni tror. Frågorna som handlar om Småföretagsdelegationen har vi börjat beta av. Det kommer också att redovisas – kanske tidigare än ni tror.

Detsamma gäller en hel del av de frågor som ni har tagit upp här. De kommer att presenteras i samband med vårpropositionen. Därmed menar jag att det inte är så att det bara pratas och att det står stilla. Min lilla, ödmjuka anmärkning var: Kan vi inte försöka ge Sverige en rättvis bild och med utgångspunkt från den försöka göra Sverige än bättre?

När det sedan gäller utbildningen sade interpellanten att ungdomarna inte är intresserade, att det inte finns så många sökande till högre utbildning. Jag vill säga att antalet nya sökande till universiteten och högskolorna har ökat från ca 90 000 nya sökande inför höstterminen 1993 till ca 120 000 nya sökande inför höstterminen 1998. Faktum är ju att vi kraftigt ökat intaget till högskolorna. Det kan inte ifrågasättas. Sedan kan man alltid säga att det inte har ökat tillräckligt. Men den största utbildningsexpansionen i modern tid har vi haft de senaste åren. Detta kan inte förnekas.

Nyanser är alltid bra var man än umgås, och inte minst i den politiska debatten. Det är bara det jag efterfrågar lite blygsamt.

Anf. 52 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Tack, och tack också till statsrådet!

Först till det här med den svarta bilden. Det är klart att det är oppositionens uppgift att peka på det som vi upplever som problem, bekymmer och tillkortakommanden. Vi upplever ju att vi i riksdagen i motioner lägger fram förslag som vi tror skulle leda till en bättre utveckling för Sverige, till att fler företag startades, till att fler människor fick jobb. Detta gör vi naturligtvis av omsorg om vårt land.

Vi har sett dessa förslag röstas ned gång på gång. Många av dem är förslag som ledande statsråd talat sig varma för i andra sammanhang. Vad vi efterlyser är naturligtvis mer av åtgärder av omsorg om de människor som inte känner sig behövda, som inte ser att det finns någon plats för dem på arbetsmarknaden.

Där tror jag att Socialdemokraterna är lite fast i gammaldags tänkande om motsats mellan arbete och kapital där man tänker att varje förbättring av villkoren för företag och företagande leder till motsvarande försämring för löntagare. Sådan är ju inte verkligheten, men det är en bild som Socialdemokraterna gärna i valrörelser använder för att mobilisera.

Socialdemokraterna hade för några år sedan en slogan i en valrörelse som löd: Sverige kan bättre! Och jag tycker att Sverige kan bättre än så här. Jag tror också att Sverige *skulle* bli bättre om statsrådet hade kraft att genomföra en del av de saker han vid sidan av propositionsskrivandet driver.

När det gäller skattesamtalen är det naturligtvis sant att arenan är de samtal som sker mellan partierna. Men vi har ju sett att partierna, alltså alla partier minus Socialdemokraterna, har presenterat sina förslag. Och vi väntar på regeringens förslag. Vad vill regeringen på det här området? Vi tror att det är viktigt, och detsamma gäller flera av de andra områden som jag har velat få belysta i min interpellation. Men tack ändå för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:160 om Europaväg 6 norr om Uddevalla

Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Inger René har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att väg E 6 norr om Uddevalla snarast skall byggas om till motorvägsstandard.

Jag vill först understryka att regeringen är väl införstådd med trafik-säkerhetsproblemen och den tidvis bristande framkomlighet som råder på E 6:an genom norra Bohuslän. Av den anledningen prioriterades vägsträckan i propositionen *Infrastrukturinriktning för framtida transporter*, som riksdagen beslutat om år 1997 samt i regeringens direktiv till Vägverket inför planeringsperioden 1998–2007.

Det förslag till nationell väghållningsplan som Vägverket sedermera presenterade år 1998 omfattade en omläggning av E 6:an norr om Uddevalla till en s.k. fyrfältsväg. Regeringen fastställde den 11 juni 1998 väghållningsplanen med vissa ändringar och noterade då särskilt att beslutet inte innebar något ställningstagande till Vägverkets förslag till målstandard för de nationella stamvägarna eller till de olika projektens utformning eller exakta lokalisering.

Varje vägbyggnadsprojekt skall prövas på sedvanligt sätt före genomförande. Detta synsätt är i enlighet med riksdagens infrastrukturbeslut år 1997 i vilket fastslogs att varje del av stamvägnätet skall byggas ut i den takt och ges den geometriska standard som är motiverad utifrån trafikförhållandena på respektive del.

De olika delsträckorna av E 6:an norr om Uddevalla befinner sig i olika skeden av den fysiska planeringsprocessen. För varje delsträcka skall förutsättningar och alternativa lösningar studeras och prövas noggrant av Vägverket i samråd med bl.a. länsstyrelsen och de berörda kommunerna. Vägbyggnadsprojektens omfattning innebär också att de kommer att underställas regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken. Jag kan av detta skäl inte nu föregripa den proceduren.

Anf. 54 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Får jag börja med att ge näringsministern en eloge för att han, när det nu på grund av tidsbrist inte gick att besvara den här interpellationen inom stipulerad tid, ändå inte bara vände interpellationen utan återkom, så att vi kan få den här debatten. Det är jag glad över.

Däremot är jag inte så väldigt glad över svaret på min interpellation, som egentligen inte gav svar på mina frågor.

E 6:an är faktiskt en Europaväg som går mellan Lissabon och Oslo, och det är egentligen endast de tio sista milen genom Bohuslän som inte håller måttet – och det är inte bara.

En väg kan räknas vid en kedja. Om en del av kedjan är undermålig så brister den. En väg som är så undermålig som E 6:an mellan Uddevalla och Svinesund blir trafikfarlig, oattraktiv och något som man helst undviker om stora delar uppvisar sådana brister som E 6:an gör.

Det är endast ett körfält åt vardera håll, inga mitträcken, ingen vägren, hårnålskurvor och åtskilliga samhällen som vägen går tvärs igenom. Munkedal, Dingle, Hällevadsholm, Rabbalshede och Skee – det är förtjusande samhällen som borde förskonas från genomfartstrafik av långtradare, lastbilar, bussar, bilar och annan trafik.

Att det är problem med E 6:an är inte precis någon nyhet. De senaste snart 40 åren har man diskuterat olika lösningar – diskuterat och diskuterat. Det är bara så att ord inte hjälper. Prat hjälper inte, inte här lika lite som i andra sammanhang.

Riksdagen beslöt 1997 att E 6:an skulle byggas ut i sin helhet under perioden 1998–2007. Efter det har regeringen i sitt fastställelsebeslut uppdragit åt Vägverket att koncentrera de riktade fysiska trafiksäkerhetsåtgärderna till perioden 1999–2003. Detta drabbar E 6 såväl indirekt som direkt. Effekten av regeringens beslut är nämligen att i dag anger Vägverkets preliminära verksamhetsplan att inga nystarter kommer att göras under 1999 på det nationella vägnätet. Under 2000 och 2001 kommer det till mycket få nystartade vägobjekt.

Detta innebär för E6:ans del att byggnation för Torp–Håby och Hogdal–Nordby senareläggs till 2001 och att Rabbalshede–Tanumshede förskjuts från 2003 till 2004.

Fru talman! Riksdagen beslöt alltså för mindre än två år sedan att E 6:an skulle byggas ut i sin helhet fram till 2007. Kommer regeringen att kunna fullfölja planerna i ljuset av att det för närvarande endast är två delprojekt som pågår programenligt medan tre projekt förskjutits betydligt i tid?

Anf. 55 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Näringsministern har under hösten svarat på en skriftlig fråga från undertecknad med anledning av E 6:an och väginvesteringar i norra Bohuslän ända upp till norska gränsen. Ministern gav svaret att det inte fanns någon fara för att väginvesteringarna skulle förskjutas och inte kunna införlivas i planperioden 2007.

Det sätts dock stora frågetecken för om detta är genomförbart eftersom budgeten för väginvesteringar har dragits ned. För att planen skall vara genomförbar krävs i de kommande budgetarna ytterligare medel. Då är min fråga till näringsministern:

Kommer det att föras över nya medel till väginvesteringar i vårbudgeten som anger inriktning för 2002?

Europaväg 6 är ingen lokalväg. Den är kanske en av de mest tydligt internationella vägförbindelser vi har i Sverige med annat land. Det är ett oerhört kraftigt tryck från norsk trafik som passerar genom hela Sverige. Det gäller mycket tung yrkestrafik likaväl som kraftig persontrafik. I

norra Bohuslän finns de vägvägsnitt som ligger i topp vad gäller allvarliga trafikolyckor. Varje sommar kan vi följa vägkartorna som presenteras i våra medier där man varnar sommarens biltrafikanter för de mest olycksdrabbade vägsträckorna.

I dessa områden skall man skjuta på väginvesteringarna framgent till förmån för nollvisionen, har näringsministern också angett.

Då är min fråga: Nollvisionen är att nå noll döda i trafiken. Ingår inte väginvesteringar i den nationella nollvisionsprioriteringen?

Det som kommer att inträffa vid en förskjutning av väginvesteringarna är det som Vägverket ständigt varnar för. Det handlar om svårigheten att varva olika vägstandarder på en sträcka på tio mil. Det kommer att finnas motorvägsstandard och vanlig trettonmetersväg. Det kommer att finnas slimmad motorväg för att därmed övergå till en lägre standard.

Det är alltså precis detta som Vägverket varnar för. Vägtrafikanter klarar inte av att hantera olika vägstandarder.

Dessutom ser jag att det är mycket norsk trafik som på den andra sidan av den norska gränsen även har en annan vägstandard. Här krävs alltså en samlad syn på den norsk-svenska sidan när det gäller åtgärder.

Jag skulle också vilja påminna näringsministern om, och jag hoppas att näringsministern har möjlighet att tacka ja till, den inbjudan som har lämnats till näringsministern från Göteborg–Oslosamarbetet, som just jobbar mycket med väginvesteringar och järnvägsinvesteringar över den norsk-svenska gränsen. Då kan näringsministern på ort och plats följa bristerna på den vägsträcka som finns i norra Bohuslän.

Anf. 56 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag vill understryka just det som både Inger René och Åsa Torstensson har lagt fram i den här interpellationen.

Själv kör jag denna vägsträcka väldigt ofta, både vintertid och sommartid. Under sommartid är det en hel del människor från övriga Sverige och även från övriga Europa som trafikerar denna väg. Under semestern kan man ta det lugnare. Under årets andra dagar vet vi att människor som bor i norra Bohuslän ständigt får vara med om att köra dessa olycksdrabbade vägsträckor.

Fru talman! Skall jag kanske i framtiden få se näringsministern – och jag hoppas verkligen inte det – beklaga sig om det skulle hända en olycka? Vi har sett att det har funnits olyckor där man har sagt att om man hade haft delad väg hade inte dessa olyckor inträffat. Jag vill verkligen inte se att det skall hända i Bohuslän.

Det kanske inte bara är en händelse att vi är tre kvinnor från Bohuslän som argumenterar för denna vägsträcka eftersom vi ser risken för just olyckor.

Fru talman! Jag vill gärna ha svar på om näringsministern beaktar den olycksrisk som kommer att finnas.

Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag får börja med att säga att alla de problem som ni tar upp känner jag väl till. Det är så att säga inget nytt.

Får jag också säga att E 6:an är en av landets viktigaste vägar. Den har stor regional, nationell och internationell betydelse för pendlingstrafik, turisttrafik och godstrafik. Den är också en av Norges förbindelse-

länkar med kontinenten och den ingår i det transeuropeiska nätverket TEN.

Längs hela västkusten är E 6:an hårt belastad med en ovanligt stor andel långtradare. Svåra problem uppstår när den tunga och snabba långväga trafiken blandas med långsam lokaltrafik, fotgängare, cyklister, traktorer m.m. På E 6:an har tyvärr – som också sägs här – många tragiska olyckor inträffat som förorsakat ett ofattbart mänskligt lidande. Olyckorna innebär också omfattande kostnader för samhället. Vi är överens om detta.

Det har därför varit självklart att uppmärksamma och prioritera E 6:an i den nationella vägplaneringen. Under flera decennier har stora satsningar gjorts på E 6:an som i dag har motorvägsstandard oavbrutet mellan Trelleborg och Lerbo, strax söder om Uddevalla. Detta är Sveriges längsta motorväg, nästan 40 mil lång.

Men genom norra Bohuslän kvarstår problemen, eftersom ombyggnaden där ännu inte kunnat genomföras. Det är dessa problem som vi här diskuterar. Regeringen har i flera sammanhang framhållit nödvändigheten av att förbättra E 6:an även på denna del. Hela sträckan är därför prioriterad och finns upptagen i den fastställda nationella väghållningsplanen för perioden 1998–2007.

För närvarande byggs en ny motorväg utanför Uddevalla mellan Lerbo och Torp. Den inkluderar en högbro över Sunningesund och förkortar E 6:an med nästan 13 kilometer. Det byggs också en fyrfältsväg mellan Håby och Rabbalshede. Dessa två objekt kommer att öppnas för trafik nästa år.

Övriga delsträckor planeras bli åtgärdade under planperioden 1998–2007. Regeringen har inte fastställt standarden för den fortsatta ombyggnaden norr om Rabbalshede. I enlighet med riksdagens beslut skall takten på ombyggnaden och den geometriska standarden bestämmas utifrån trafikförhållandena på varje delsträcka. Vi har övergett det gamla stråktänkandet.

Vägverket arbetar nu med att ta fram vägutredningar, miljökonsekvensbeskrivningar och arbetsplaner för de återstående delsträckorna, och resultatet av detta arbete kommer att visa vilken utformning som bedöms vara lämpligast för varje delsträcka. Jag kan inte nu – jag säger det än en gång – ingripa i dessa arbetsprocesser, men eftersom miljöbalken har trätt i kraft kommer vägobjekten så småningom att underställas regeringens tillåtlighetsprövning.

Håller tidsplanen, och räcker pengarna? Målsättningen att förbättra E 6:an har inte ändrats. Alla återstående delsträckor av E 6:an bedöms fortfarande kunna åtgärdas inom planeringsperioden.

Anf. 58 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Låt mig förtydliga näringsministerns besked. Det är alltså så att vägen mellan Uddevalla och Svinesund kommer att vara utbyggd år 2007.

Jag skulle vilja ta upp en annan fråga, som näringsministern inte nämnde när det gällde vikten av en bra vägstandard. Den har med näringslivet att göra. Ett undermåligt vägnät och en underhållig infrastruktur har stor effekt vad gäller tillväxten i en landsända.

Prot. 1998/99:68

12 mars

Svar på
interpellationer

Jag besökte för ett tag sedan ett företag i Strömstad. Det hade på olika vägar fått kontakt med ett finskt företag, som hade blivit intresserat av att investera i Strömstadsföretaget, och finnarna körde dit för att prata om förutsättningarna. Det blev inga förhandlingar. Efter att ha kört på E 6:an backade finnarna ur. Att behöva frakta varor på den vägen var inte att tänka på.

Hela Sverige skall leva, heter det i regeringsförklaringen, men ord hjälper inte heller här. Det fordras att man lever upp till de stolta deviserna.

Det finns några områden som jag menar är alldeles nödvändiga och helt avgörande för en konkurrenskraftig utveckling. Jag skulle gissa att näringsministern och jag är överens om detta.

Det första området är satsningar på utbildning och kompetensutveckling, men det får vi ta upp en annan gång. Det andra området är just infrastrukturen. Alltför få företag har behov av en snabb koppling till åtminstone europeiska transportflöden. Den attraktiva arbetskraften värde-
rar möjligheterna att på ett rimligt sätt färdas i en region.

Den underbaraste av naturer, som finns i nordvästra–västra Götaland, räcker inte när det gäller att locka dit företag och arbetskraft. Det behövs också en fungerande infrastruktur, ett vägnät som gör länet mindre, rundare och säkrare. Är vi överens om den bilden, näringsministern?

Olycksfallsrisken är naturligtvis det mest bärande argumentet för att E 6:an snarast måste byggas ut. Det finns, som jag sagt tidigare, varken avkörningsramper eller mitträcken. Olyckorna är alldeles för många och tillbuden många fler. Under sportlovsveckorna och under sommarmånaderna är trafiken mycket intensiv.

Häromdagen halkade en buss med sportresenärer av vägen ett litet stycke söder om Tanumshede. Det var tur i oturen att bussen halkade i en vänstersväng och inte kanade över vägen. Ingen vägren mellan vägbanorna och inget avbärarräcke hade i så fall stoppat bussen, utan den hade mött den norrifrån kommande trafiken.

Skall nollvisionen uppnås, måste E 6:an byggas om till trafiksäker standard, och det innebär motorväg. Jag skulle när det gäller den här omgången av debatten vilja få ett klarläggande. Kommer E 6:an att byggas ut och vara färdig år 2007, och delar näringsministern min uppfattning om vikten av en bärande och effektiv infrastruktur för näringslivsutvecklingen i en landsända?

Anf. 59 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag tänker inte begära att näringsministern skall ingripa i processerna, men frågeställningen gäller budgeten och budgetvolymen. Här ges tydliga varningssignaler att med nuvarande inriktning av budgeten kan E 6:an inte byggas ut. Jag skulle bara vilja få en bekräftelse på ministrarnas inriktning och tolkning av planperioden till 2007.

Eftersom jag har förmånen att sitta som kommunfullmäktigeledamot i Strömstad skulle det vara mycket trevligt att när jag kommer hem till norra Bohuslän kunna meddela direkta löften från näringsministern om vägutbyggnadstakten.

Näringsministern pekar ju ofta och i många sammanhang på tillväxten i hela landet, och vi arbetar ute i regionerna och i kommunerna med tillväxtavtal. I dessa anges att infrastrukturen är A och O. Det må gälla

vanliga vägar såväl som digitala motorvägar, men grunden för den kvarvarande om än lilla tillverkningsindustrin i norra Bohuslän är bra vägar. Detta är ur tillväxtskympunkt avgörande för norra Bohuslän.

Jag skulle också vilja tillägga att det från demokratisk synpunkt skulle vara mycket olyckligt om detta inte genomfördes inom den angivna planperioden, just med tanke på att alla kommuner befinner sig mitt uppe i denna planprocess.

Anf. 60 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Näringsministern sade i den förra interpellationsdebatten att det går bra för Sverige. Han tyckte också att de borgerliga ledamöterna målade upp en mörk bild.

Om näringsministern menar att det går bra för Sverige, vill jag fråga om näringsministern är beredd att redan i vårbudgeten tillföra medel som kan säkra anslagsnivån i väginvesteringarna.

Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig först svara på frågan när detta skall vara klart. Alla byggen bör vara klara eller påbörjade – vill jag tillägga – senast 2007. Målet är att de bör vara klara då, men jag vill ändå göra tillägget ”eller påbörjade”.

Jag vill också säga att det i Bohuslän är extremt svårt och dyrt att bygga vägar. Det beror på den varierade topografin med fjordar och instabila lerfyllda dalgångar mellan massiva och svårforcerade bergsryggar. E 6:an behöver dessutom ligga vinkelrätt mot de naturgivna riktningarna i landskapet.

Det nu pågående bygget omfattar 2 ½ mil och kostar 3 miljarder kronor. Jag tror att högbron slukar en halv miljard. Kvar efter denna utbyggnad återstår 7 mil. Kostnaden för detta bedöms bli 3 ½ miljarder plus 5 miljarder för Svinesund. Det innebär 4 miljarder kronor.

Svaret är att målet måste vara att de måste vara klara 2007 och kanske en del i varje fall påbörjat.

När det sedan gäller infrastruktur och tillväxt är det just sambandet som gör att vi har ett departement som det är, att vi blandar ihop arbetsmarknad, näring och kommunikationer. Kommunikationer är en av de viktigaste bitarna i infrastrukturen. Inte minst har de en väldigt stor betydelse om man ser långsiktigt på tillväxten. Har vi inte en bra infrastruktur i form av vägar och andra transporter har vi svårt att uppnå tillväxt. Jag delar helt den synpunkten.

Jag tror att jag nu har svarat på de frågor som har ställts till mig.

Anf. 62 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Det är rätt, näringsministern, att det är dyrt att bygga i Bohuslän. Där man inte behöver påla för lera behöver man spränga berget i stället, så det kostar pengar. Men ett solidariskt beteende måste ändå vara att vi tillsammans skall bära de bördor som dessa vägarbeten ger. Det är inte bohuslänningarnas fel att landskapet ser ut som det gör.

Ett sista argument. Det bor människor efter vägsträckningarna. Ett år får dessa människor besked att nu skall byggplanerna sättas i verket, och då planerar man för det. Ett slag senare får man ett nytt besked och försöker inrätta sig efter det. Så har det nu varit i snart 40 år, med oro och

anspänning år efter år. Det är inte svårt att förstå att en sådan situation för enskilda markägare som driver verksamhet på den här marken är mycket pressande.

För näringslivets, för trafiksäkerhetens, för tillväxtens skull i Västra Götaland och också – om jag får ta med denna mer psykologisk-mänskliga effekt – deras skull som bor i de eventuella vägkorridorerna hoppas jag att näringsministers skyndar på byggandet av E 6:an så att ”i varje fall påbörjat” mer halkar över till att vägen skall vara avslutad, färdig och invigas år 2007. Tack!

Anf. 63 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag sade 3 ½ miljarder, och sedan sade jag 5 miljarder lika med 4 miljarder. Jag menar alltså 3 ½ plus 0,5 för bron. Det blir 4 miljarder.

Tyvärr – det har jag lärt mig snabbt som ansvarig för kommunikationer i regeringen – är det inte så att alla älskar vägar. Ingen väg byggs utan att någon protesterar. Det gäller även här. Det finns alltså minst lika mycket motstånd mot denna väg som för denna väg. Varje meter vi bygger och planerar finns det starka invändningar och överklaganden mot. Det tror jag att vi kan ge mig rätt i. Hur skall vi t.ex. klara världsarvet i Tanum, osv.? Med detta vill jag ha sagt att det inte bara är att tro att man kan dra och vet hur det skall vara rationellt, utan det finns också invändningar. Det tycker jag vi ändå får acceptera. Mitt mål är att detta skall vara avklarat 2007, klart, i varje fall skall allting vara igångsatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarernas ledamöter:

EG:s ståndpunkt angående utkastet till reglemente utfärdat av Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa om typgodkännande av särskild utrustning för gasoldrivna bilar *KOM (98) 14*

Godkännande på Europeiska unionens vägnar av överenskommelsen om antagande av enhetliga tekniska föreskrifter för hjulförsedda fordon och utrustning och delar som kan monteras eller användas på hjulförsett fordon *KOM (98) 27*

12 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Redogörelser
1998/99:RR5 till finansutskottet
1998/99:RR6 till utbildningsutskottet

13 § Bordläggning

Prot. 1998/99:68

12 mars

Anmälades och bordlades

Proposition

1998/99:78 Beräkning av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar m.m.

Trafikutskottets betänkanden

1998/99:TU4 Informationssamhället inför 2000-talet

1998/99:TU5 Investeringsplaner för trafikens infrastruktur

Konstitutionsutskottets betänkande

1998/99:KU16 Vissa revisionsfrågor

Finansutskottets betänkande

1998/99:FiU17 Offentlig upphandling

Skatteutskottets betänkande

1998/99:SkU11 Allmänna motioner om företags- och kapitalbeskattning

Lagutskottets betänkanden

1998/99:LU11 Insolvensrättsliga frågor

1998/99:LU12 Historiska arrenden

1998/99:LU13 Homosexuella och barn

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1998/99:AU7 Vissa frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 mars

1998/99:444 av *Siw Persson* (fp) till justitieministern

Klotter

1998/99:445 av *Barbro Johansson* (mp) till jordbruksministern

Könsfördelning bland chefer

1998/99:446 av *Per Landgren* (kd) till kulturministern

Världskulturmuseets lokalisering i Göteborg

1998/99:447 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Vårdbidrag för barn med diabetes

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 9 § anf. 45
(delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Meddelande om frågestund.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Svar på interpellation 1998/99:159 om deltidslöshet.....	3
Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	3
Anf. 2 ANNIKA NILSSON (s)	4
Anf. 3 CATHERINE PERSSON (s).....	5
Anf. 4 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	5
Anf. 5 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	6
Anf. 6 ANNIKA NILSSON (s)	7
Anf. 7 CATHERINE PERSSON (s).....	8
Anf. 8 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	8
Anf. 9 ANNIKA NILSSON (s)	9
4 § Svar på interpellation 1998/99:193 om isocyanater	9
Anf. 10 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	9
Anf. 11 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	10
Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	10
Anf. 13 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	11
Anf. 14 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	12
Anf. 15 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	12
5 § Svar på interpellation 1998/99:143 om energipolitisk kursändring	13
Anf. 16 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	13
Anf. 17 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	13
Anf. 18 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	15
Anf. 19 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	15
Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	16
Anf. 21 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	16
Anf. 22 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	17
6 § Svar på interpellation 1998/99:130 om EU:s strukturpolitik	17
Anf. 23 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	17
Anf. 24 AGNE HANSSON (c).....	18
Anf. 25 PER WESTERBERG (m)	19
Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	20
Anf. 27 AGNE HANSSON (c).....	20
Anf. 28 PER WESTERBERG (m)	21
Anf. 29 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	22
Anf. 30 AGNE HANSSON (c).....	22
Anf. 31 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	23
7 § Svar på interpellation 1998/99:141 om näringspolitik för bättre regional utveckling	23
Anf. 32 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	23
Anf. 33 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	24
Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	25
Anf. 35 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	25

Anf. 36	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	26
Anf. 37	ÅKE SANDSTRÖM (c)	26
8 §	Svar på interpellation 1998/99:145 om AB Svensk	
	Bilprovning	26
Anf. 38	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	26
Anf. 39	BIRGITTA WISTRAND (m)	27
Anf. 40	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	28
Anf. 41	BIRGITTA WISTRAND (m)	28
Anf. 42	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	29
Anf. 43	BIRGITTA WISTRAND (m)	29
Anf. 44	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	30
9 §	Svar på interpellation 1998/99:158 om näringspolitiken	30
Anf. 45	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	30
Anf. 46	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	31
Anf. 47	PER WESTERBERG (m)	32
Anf. 48	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	34
Anf. 49	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	35
Anf. 50	PER WESTERBERG (m)	36
Anf. 51	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	36
Anf. 52	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	37
10 §	Svar på interpellation 1998/99:160 om Europaväg 6 norr	
	om Uddevalla	38
Anf. 53	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	38
Anf. 54	INGER RENÉ (m)	38
Anf. 55	ÅSA TORSTENSSON (c)	39
Anf. 56	ROSITA RUNEGRUND (kd)	40
Anf. 57	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
Anf. 58	INGER RENÉ (m)	41
Anf. 59	ÅSA TORSTENSSON (c)	42
Anf. 60	ROSITA RUNEGRUND (kd)	43
Anf. 61	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	43
Anf. 62	INGER RENÉ (m)	43
Anf. 63	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	44
11 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag	
	från Europeiska kommissionen	44
12 §	Hänvisning av ärenden till utskott	44
13 §	Bordläggning	45
14 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	45
15 §	Kammaren åtskildes kl. 11.54.	46

